

ROMEO

WILLIAM
SHAKESPEARE

KRÁL
RICHARD II.

KING
RICHARD II

NAKLADATELSTVÍ ROMEO

*Tato kniha vychází za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky.
Publikace vychází v rámci výzkumného záměru MSM0021620824
„Základy moderního světa v zrcadle literatury a filozofie“ řešeného na FF UK.*

Král Richard II. je příběh vládce, který sám sebe připravil o právo vládnout své zemi. Je první hrou Shakespearovy druhé historické tetralogie, již dále tvoří dva díly **Krále Jindřicha IV.** a **Král Jindřich V.** Zatímco první historická tetralogie (trojdílný **Král Jindřich VI.** a **Král Richard III.**), napsaná v letech 1590 až 1593, sleduje pád mocné Lancasterové dynastie až po nástup Tudorovců v období mezi lety 1422 až 1485, druhá tetralogie, napsaná v letech 1595 až 1599, se vrací hlouběji do minulosti a dějově první čtveřici her předchází. Sleduje naopak vzestup Lancasterů mezi lety 1398 až 1420, od sesazení krále Richarda II. až po triumfální vítězství Jindřicha V. v bitvě u Azincourtu a smír s Francií korunovaný královským sňatkem.

Napsáním tří žánrově odlišných her v rychlém sledu za sebou: tragédie **Romeo a Julie**, komedie **Sen čarovné noci** a historie **Král Richard II.**, potvrdil Shakespeare už v polovině devadesátých let šestnáctého století své všestranné mistrovství a stal se nejuznávanějším dramatikem své doby.

Hra o mocenském převratu v zemi napsaná a provozovaná v době, kdy Anglii vládla více než šedesátiletá bezdětná královna Alžběta I., vzbuzovala mezi diváky velkou pozornost. O aktuálnosti hry svědčí nejen velký počet repríz, ale nade vše i skutečnost, že si její uvedení z propagandistických důvodů objednal hrabě Essex v předvečer spiknutí, při němž chtěl královnu sesadit. Údajně se Alžběta v jednom rozhovoru ke králi Richardovi II. sama přirovnala. Fakt je, že snad nejpůsobivější scéna hry, v níž se Richard II. vzdává královské koruny a předává ji Jindřichu Bolingbrokovi, byla z cenzurních důvodů z textu vyškrtuta a vrátila se do hry až po královnině smrti.

Uvádí se hned několik pramenů, ze kterých dramatik čerpal. Byly to zejména *Kroniky Anglie, Skotska a Irska* (1587) Raphaela Holinsheda a epická báseň Samuela Daniela *Občanské války* (1595). Objevují se ale odkazy i na řadu dalších zdrojů. Existuje teorie, že místo kompilace možných četných pramenů adaptoval dramatik nedochovanou hru o Richardu II., která mohla být druhou částí hry *Woodstock* od neznámého autora. Ta zahrnuje předešlé období Richardova života od roku 1382, kdy si patnáctiletý Richard vzal za ženu Annu Českou, dceru Karla IV., až po rok 1397, kdy Richard s největší pravděpodobností zosnoval smrt svého ambiciózního

strýce a protektora Thomase z Woodstocku, aby tak získal a upevnil svou moc.

Ačkoli je **Král Richard II.** řazen k hrám historickým, autor zde nenabízí barvitou historickou fresku jako v **Králi Jindřichovi VI.** Soustředěním pozornosti na titulní postavu navazuje spíše na **Krále Richarda III.** Ale zatímco **Král Richard III.** je politické drama o mechanismu moci v rozvráceném světě, **Král Richard II.** je navíc i psychologické a básnické drama o rozvráceném člověku.

Děj hry začíná v roce 1398, kdy král už drží vládu v rukou. Vina z minulosti je ale neustále v pozadí přítomna a vyvolává řetězec následků vedoucích k jeho sesazení a smrti. Jako u jiných autorových historií velí tomu tak neúprosná logika dějinných procesů, ve kterých křivda plodí spravedlivou odplatu, odplatu provází další křivda a ta zas volá po nové odplatě.

Král Richard II. je hrou rituálů, načatých, ale nedokončených dějů. Do detailů se předvádí ceremoniál úvodu rytířského souboje, ale souboj nezačne. Vévoda z Yorku buntuje k odporu proti vojenské intervenci, ale lordové mu utečou k nepříteli, král Richard shromáždí na svou podporu armádu velšských vojáků, ale Welšané ho nechají na holičkách. V zemi probíhá převrat proti králi, ale je jen naznačen v symbolickém obrazu země jako zanedbané zahrady ve výstupu Zahradníka a jeho druhů. Chystá se vzpoura proti novému králi, ale je v zárodku zmařena. V této historické hře není ani jediná bitevní scéna. Dramatickým konfliktem je zde totiž především střet povah a postojů. Důležitým dějovým prvkem je pak vývoj charakteru obou hlavních postav.

Hra je postavena na kontrastu dvou principů. Podle tradičního řádu křesťanské společnosti je panovník nedotknutelný a rebelie proti němu je porušením božích zákonů. Současně má ale král povinnost vládnout moudře a ku prospěchu země. Konflikt nastává, když vládce tuto povinnost poruší. Na tomto základě staví dramatik dva souběžné příběhy o pádu a vzestupu krále. Richard II., poznamenaný vinou z minulosti, je špatný vládce: pyšný, arogantní slaboch, manipulovaný svými příznivci. Stává se škůdcem Anglie. Kombinací vlastních charakterových vad, nepřízně osudu i odporu protivníka je zbaven vlády. Teprve připravený o všechny královské atributy nachází sám sebe. Nakonec svede odvážný nerovný boj o život. Proti němu stojí Jindřich Bolingbroke. Jeho pře je spravedlivá. Královým bezprávím byl zbavený všeho a na oplátku zas všechno králi vezme. Jako uzurpátor královské moci se ale proviní proti Bohu a je pouze otázkou času, kdy a jakým způsobem se mu to vymstí. Předzvěst budoucího rozvratu v zemi za „války růží“ mezi Lancastery a Yorky je ve hře všudypřítomná.

Ve střetu odlišných povah dvou vládců nastoluje autor téma, které se

bude v jeho hrách objevovat stále častěji. Je jím protiklad mezi schopností vládnout a lidskostí, mezi politickou mocí a morální zodpovědností. Uzurpátor trůnu Jindřich není v Shakespearově podání personifikací zla, jakou byl do značné míry jeho král Richard III. Křivdě na počátku hry čelí statečně a v té době má sympatie autora i diváka. Ale jak co muž činu a rozený vládce kráčí neodvratně k moci, s narůstajícími mocenskými ambicemi své lidské kvality a naše sympatie ztrácí. Naopak pádem z výšin moci do nicoty se v králi Richardovi II. člověk rodí a s jeho zmoudřením rostou i divákovy sympatie.

Vedle příběhů dvou stěžejních postav probíhá hrou paralelní příběh vévody z Yorku a jeho syna Aumerla, kteří se ocitají v soukolí politických proměn v zemi a lavírují mezi soupeřícími stranami. Otázka loajality k vládci a pevnosti morálních postojů je další velké téma, jímž tato hra překračuje hranice své doby.

Hra **Král Richard II.** je pozoruhodná i po formální stránce. Na rozdíl od jiných her, kde lidové postavy mluví v próze, je celá tato hra ve verších, z velké části rýmovaných. Sebestředný Richard je muž emocí, básník, jenž každé své hnutí myslí a proměnu nálady promítá do slov a úchvatných básnických obrazů. Zejména pro jeho monology je toto drama nejlyričtější historickou hrou v Shakespearově kánonu a sám Richard jednou z nejpůsobivějších mužských postav, jakou dramatik vytvořil.

Shakespeare byl zjevně pozorný k osudům Anglie. V zrcadle jejích dějin nacházel především memento pro svou dobu a své současníky. Hrou **Král Richard II.** poprvé výrazněji ukázal, že nebezpečí pro zemi nemusí spočívat pouze ve věčném koloběhu boje o moc, ale tkví často v duši a povaze vládce. Pohledem do nitra postavy a popisem jejího vývoje předjímá historická hra **Král Richard II.** tragédie **Hamlet** či **Král Lear**.

JIŘÍ JOSEK

KING RICHARD II

KRÁL RICHARD II.

POSLOUPNOST KRÁLŮ Z RODU PLANTAGENE VĚTVE LANCASTERSKÉ A YORSKÉ

Richard I.
("Lionheart")

červená růže

Lancaster

EDWARD I.
*1272 † 1307
32. anglický
král
1272-1307

o. 1299 Filipa
Hanzevská
(z Halnsautu)
*1311 † 1369

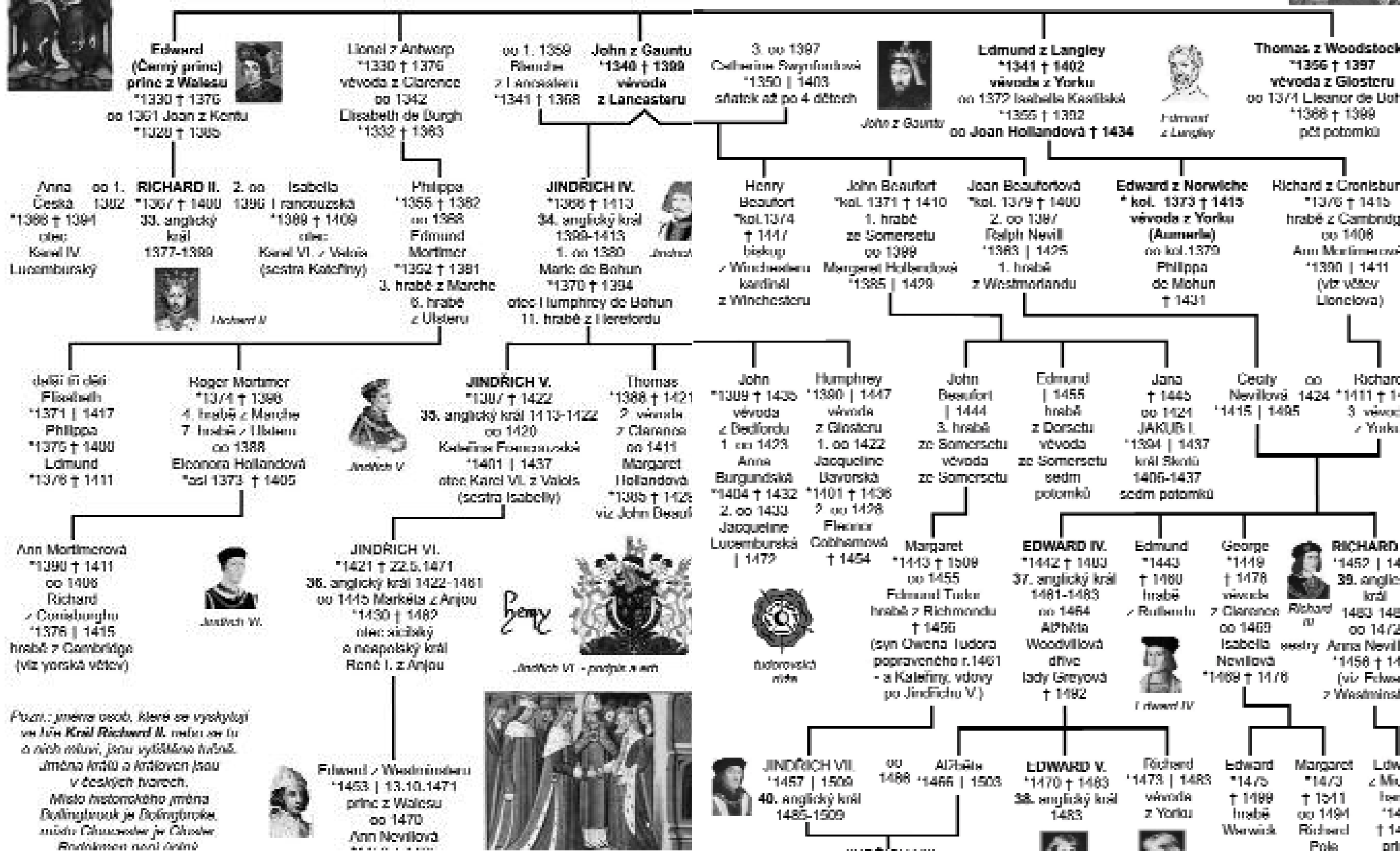

bílá růže

York

královna
Edwarda II.

Pozn.: jména osob, které se vyskytují ve větě Král Richard II. nebo se tu o nich mluví, jsou vyznačena tučným písmem. Jména králů a královen jsou v českých hvězdách. Místo historického jména Bedingbrook je Botingbroke, místo Calverton je Cloude. Bratřiček není dělník.

Jindřich VI. - poslední z armády

tudorová
růže

DRAMATIS PERSONAE

KING RICHARD THE SECOND
JOHN OF GAUNT, Duke of Lancaster – uncle to the King
EDMUND LANGLEY, Duke of York – uncle to the King
HENRY BOLINGBROKE, Duke of Herford, son of John of Gaunt,
afterwards King Henry IV
DUKE OF AUMERLE, son of the Duke of York
THOMAS MOWBRAY, Duke of Norfolk
QUEEN to King Richard
DUCHESS OF GLOUCESTER
DUCHESS OF YORK
BUSHY }
BAGOT } followers of King Richard
GREEN }

DUKE OF SURREY
EARL OF SALISBURY
LORD BERKELEY
EARL OF NORTHUMBERLAND
HARRY PERCY, his son
LORD ROSS
LORD WILLOUGHBY
LORD FITZWATER
BISHOP OF CARLISLE
ABBOT OF WESTMINSTER
LORD MARSHAL
SIR PIERCE OF EXTON
SIR STEPHEN SCROOP
CAPTAIN of a band of Welshmen
Gardener, Keeper, Groom.
Ladies attending on the Queen, lords, heralds, soldiers, attendants.
SCENE: England and Wales

O S O B Y

KRÁL RICHARD II.
JOHN Z GAUNTU, vévoda z Lancasteru – králův strýc
EDMUND LANGLEY, vévoda z Yorku – králův strýc
JINDŘICH BOLINGBROKE, vévoda z Herfordu, syn Johna z Gauntu,
později král Jindřich IV.
VÉVODA Z AUMERLU, syn vévody z Yorku
THOMAS MOWBRAY, vévoda z Norfolku
KRÁLOVNA, choť krále Richarda
VÉVODKYNĚ Z GLOSTERU
VÉVODKYNĚ Z YORKU
BUSHY }
BAGOT } stoupenci krále Richarda
GREEN }

VÉVODA ZE SURREY
HRABĚ ZE SALISBURY
LORD BERKELEY
HRABĚ Z NORTHUMBERLANDU
HARRY PERCY, jeho syn
LORD ROSS
LORD WILLOUGHBY
LORD FITZWATER
BISKUP Z CARLISLU
OPAT Z WESTMINSTERU
MARŠÁLEK
SIR PIERCE Z EXTONU
SIR STEPHEN SCROOP
KAPITÁN velšského vojska
Zahradník, Žalářník, Štolba.
Dvorní dámy, šlechtici, heroldové, vojáci, sloužící.
MÍSTO DĚJE: Anglie a Wales

ACT I.

SCENE 1.

LONDON. KING RICHARD II'S PALACE.

Enter Richard II, John of Gaunt, with other nobles and attendants.

RICHARD Old John of Gaunt, time-honour'd Lancaster,
Hast thou, according to thy oath and band,
Brought hither Henry Herford thy bold son,
Here to make good the boisterous late appeal,
Which then our leisure would not let us hear, 5
Against the Duke of Norfolk, Thomas Mowbray?

GAUNT I have, my liege.

RICHARD Tell me, moreover, hast thou sounded him,
If he appeal the duke on ancient malice;
Or worthily, as a good subject should, 10
On some known ground of treachery in him?

GAUNT As near as I could sift him on that argument,
On some apparent danger seen in him
Aimed at your highness, no inveterate malice.

RICHARD Then call them to our presence; face to face, 15
And frowning brow to brow, ourselves will hear
The accuser and the accused freely speak:
High-stomached are they both, and full of ire,
In rage deaf as the sea, hasty as fire.

Enter Henry Bolingbroke and Thomas Mowbray.

HENRY Many years of happy days befall 20
My gracious sovereign, my most loving liege!

MOWBRAY Each day still better other's happiness;
Until the heavens, envying earth's good hap,
Add an immortal title to your crown!

RICHARD We thank you both: yet one but flatters us, 25
As well appeareth by the cause you come;
Namely to appeal each other of high treason.
Cousin of Herford, what dost thou object
Against the Duke of Norfolk, Thomas Mowbray?

JEDNÁNÍ I.

SCÉNA 1.

LONDÝN. V PALÁCI KRÁLE RICHARDA II.

Vystoupí Richard II., John z Gauntu a další šlechtici a družina.

RICHARD Johne z Gauntu, ctihodný Lancastere,
přivedl jsi nám, jak jsi slíbil, svého
chrabrého syna Jindřicha, jenž chtěl
minule obžalovat ze zrady
Thomase Mowbraye, vévodu z Norfolku, 5
ale já na něj tehdy neměl čas?

GAUNT Přivedl, Sire.

RICHARD A pověz, oťukal sis ho, zda není
jen veden záští vůči vévodovi,
ale jedná co dbalý poddaný, 10
a bude schopen zradu prokázat?

GAUNT V té věci jsem ho přísně vyzpovídal.
Zdá se, že vede ho spíš obava
o Vaše Veličenstvo nežli zášť.

RICHARD Zavolejte je. Chcem je vidět, jak si
tváří v tvář, zlobné čelo proti čelu
žalobce s žalovaným řeknou své.
Oba jsou zatvrzelí, plní hněvu,
hluší jak moře v bouři k svému řevu. 15

Vystoupí Jindřich Bolingbroke a Thomas Mowbray.

JINDŘICH Kéž mnoho šťastných dní a let nám vládne
naš vzácný panovník a drahý král! 20

MOWBRAY Kéž každý den vám nese více zdaru,
až nebe zemským štěstím zahanbené
obdaří nesmrtelností váš trůn!

RICHARD Dík oběma, však od jednoho z vás
jsou to jen lichotky, když viníte se
navzájem z velezrady. Bratranče
z Herfordu, co máš proti vévodovi
z Norfolku, Thomasi Mowbrayovi? 25

HENRY	First heaven be the record to my speech! In the devotion of a subject's love, Tendering the precious safety of my prince, And free from other misbegotten hate, Come I appelland to this princely presence. Now, Thomas Mowbray, do I turn to thee, And mark my greeting well; for what I speak My body shall make good upon this earth, Or my divine soul answer it in heaven. Thou art a traitor and a miscreant, Too good to be so and too bad to live, Since the more fair and crystal is the sky, The uglier seem the clouds that in it fly. Once more, the more to aggravate the note, With a foul traitor's name stuff I thy throat; And wish, so please my sovereign, ere I move, What my tongue speaks my right drawn sword may prove.	30 35 40 45
MOWBRAY	Let not my cold words here accuse my zeal. 'Tis not the trial of a woman's war, The bitter clamour of two eager tongues, Can arbitrate this cause betwixt us twain; The blood is hot that must be cooled for this. Yet can I not of such tame patience boast As to be hushed and nought at all to say: First, the fair reverence of your highness curbs me From giving reins and spurs to my free speech; Which else would post until it had returned These terms of treason doubled down his throat; Setting aside his high blood's royalty, And let him be no kinsman to my liege, I do defy him, and I spit at him; Call him a slanderous coward and a villain, Which to maintain I would allow him odds, And meet him, were I tied to run afoot Even to the frozen ridges of the Alps, Or any other ground inhabitable, Where ever Englishman durst set his foot. Mean time let this defend my loyalty, By all my hopes, most falsely doth he lie.	50 55 60 65
HENRY	Pale trembling coward, there I throw my gage, Disclaiming here the kindred of the king, And lay aside my high blood's royalty,	70

JINDŘICH	Nejprve kéž mi nebe dosvědčí, že přicházím před Vaše Veličenstvo, nikoli abych hojil vlastní zášť, však proto abych oddané a s láskou ochránil krále před nebezpečím. Thomasi Mowbrayi, slyš, co ti řeknu. Poslouchej dobře, neboť za svá slova ručím svým tělem tady na zemi a nesmrtelnou duší v nebesích. Jsi lump. Moc velký pán pro nízkou zradu, a příliš nízký pro to, abys žil. Čím jasnější je nebe nad námi, tím tmavší je mrak, co ho zaclání. Znovu a znovu ještě mnohokrát tě budu ostouzet a zrádcem zvat. A jen si přeji, aby moji řeč ukončit mohl v tvé hrudi můj meč.	30 35 40 45
MOWBRAY	Zachovám klid, i když mě bere vztek. Náš spor se přece nedá vyřešit šermováním dvou ostrých jazyků, jako když válčí mezi sebou ženské. Tohle je třeba řešit s chladnou hlavou. Ale tak vzácně trpělivý nejsem, abych to nechal bez odpovědi: Jen úcta k vám mě, králi, svazuje, jinak bych pustil jazyk z otěže a jeho obvinění ze zrady mu dvakrát nacpal zpátky do chřtánu. Pominul bych, že je váš příbuzný a že má v žilách panovnickou krev, ozval bych se a plivl na něho, řekl mu, že je pomlouvač a sketa, a mečem bych to potom dokázal, třeba i kdybych musel vyšplhat až na ledovce Alp či bít se s ním v kdejaké jiné pustině, kam nikdy se neodvážil žádný Angličan. Prozatím ale prohlašuji, že při všem, co je mi svaté, ten chlap lže.	50 55 60 65
JINDŘICH	Zbabělý lotře, tady je má výzva. (<i>Hodí rukavici</i>) Na moje příbuzenství s králem nehleď a neohlížej se na moji krev.	70

	Which fear, not reverence, makes thee to except. If guilty dread have left thee so much strength As to take up mine honour's pawn, then stoop. By that and all the rites of knighthood else, 75 Will I make good against thee, arm to arm, What I have spoke, or thou canst worse devise.
MOWBRAY	I take it up; and by that sword I swear (<i>Takes up the gage</i>) Which gently laid my knighthood on my shoulder, I'll answer thee in any fair degree, 80 Or chivalrous design of knightly trial; And when I mount, alive may I not light, If I be traitor or unjustly fight!
RICHARD	What doth our cousin lay to Mowbray's charge? It must be great that can inherit us 85 So much as of a thought of ill in him.
HENRY	Look what I speak, my life shall prove it true; That Mowbray hath received eight thousand nobles In name of lendings for your highness' soldiers, The which he hath detained for lewd employments, 90 Like a false traitor and injurious villain. Besides I say and will in battle prove, Or here or elsewhere to the furthest verge That ever was surveyed by English eye, That all the treasons for these eighteen years 95 Complotted and contrived in this land Fetch from false Mowbray their first head and spring. Further I say and further will maintain Upon his bad life to make all this good, That he did plot the Duke of Gloucester's death, 100 Suggest his soon-believing adversaries, And consequently, like a traitor coward, Sluiced out his innocent soul through streams of blood, Which blood, like sacrificing Abel's, cries, Even from the tongueless caverns of the earth, 105 To me for justice and rough chastisement; And, by the glorious worth of my descent, This arm shall do it, or this life be spent.
RICHARD	How high a pitch his resolution soars! Thomas of Norfolk, what say'st thou to this? 110
MOWBRAY	O, let my sovereign turn away his face And bid his ears a little while be deaf, Till I have told this slander of his blood, How God and good men hate so foul a liar.

	Stejně to děláš ze strachu, ne z úcty. A jestli strach ti nevzal zbytky sil, sehni se pro tu zástavu mé cti. Pak podle rytířského řádu všem 75 prokážu v boji tvoji velezradu a předejdu tak ještě horším věcem.
MOWBRAY	Přijímám výzvu a při meči, jímž jsem (<i>Zvedne rukavici</i>) byl kdysi pasovaný na rytíře, přisahám, že se s tebou budu bít 80 v čestném souboji podle pravidel. Ať radši mrtvý padnu z koně, než na sobě nechat takhle sprostou lež.
RICHARD	Bratranče, prozrad' nám, co udělal? Jen velmi vážný přečin moh by zvrátit 85 výtečné mínění, jež o něm máme.
JINDŘICH	Řeknu to a svůj život za to dám. Mowbray vzal tři tisíce liber, které byly určeny vašim vojákům, a použil je pro své podlé zájmy, 90 čímž projevil se jako lump a zloděj. Navíc tu tvrdím a svým mečem stvrdím, ať zde či na té nejbzdálenější výspě, kam Angličan kdy dohlédl, že zdrojem všech těch spiknutí a vzpour, 95 co osmnáct let nás tu sužují, je falešník a zrádce Thomas Mowbray. Dál prohlašuji, a to zlo lze smýt jen smrtí toho špinavce, že chtěl dát zabít Woodstocka, vévodu z Glostru. Přemlouval k vraždě jeho nepřátele, 100 a nakonec té duši nevinné zákeřně, zbaběle sám prolil krev, která se jako oběť Ábelova až z němých hlubin země dovolává 105 k nám spravedlnosti a odplaty. Čest velí mi, ať zradu potrestám. Buď zabiju ho, nebo padnu sám.
RICHARD	Jak vzletně mluví o svém odhodlání! Thomasi z Norfolku, jak odpovíš? 110
MOWBRAY	Prosím vás, Sire, odvráťte svůj zrak a zacpěte si uši, než té skvrně na vašem slavném rodu vypovím, jak Bůh a dobří lidé soudí lháře.

Good uncle, let this end where it begun;
We'll calm the Duke of Norfolk, you your son.

GAUNT To be a make-peace shall become my age. 160
Throw down, my son, the Duke of Norfolk's gage.

RICHARD And, Norfolk, throw down his.

GAUNT When, Harry, when?
Obedience bids I should not bid again.

RICHARD Norfolk, throw down, we bid; there is no boot.

MOWBRAY Myself I throw, dread sovereign, at thy foot. 165
My life thou shalt command, but not my shame.
The one my duty owes; but my fair name,
Despite of death that lives upon my grave,
To dark dishonour's use thou shalt not have.
I am disgraced, impeached and baffled here, 170
Pierced to the soul with slander's venom'd spear,
The which no balm can cure but his heart-blood
Which breathed this poison.

RICHARD Rage must be withstood.
Give me his gage. Lions make leopards tame.

MOWBRAY Yea, but not change his spots. Take but my shame. 175
And I resign my gage. My dear dear lord,
The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation. That away,
Men are but gilded loam or painted clay.
A jewel in a ten-times-barred-up chest 180
Is a bold spirit in a loyal breast.
Mine honour is my life; both grow in one.
Take honour from me, and my life is done.
Then, dear my liege, mine honour let me try;
In that I live and for that will I die. 185

RICHARD Cousin, throw up your gage; do you begin.

HENRY O, God defend my soul from such deep sin!
Shall I seem crestfallen in my father's sight?
Or with pale beggar-fear impeach my height
Before this out-dared dastard? Ere my tongue 190
Shall wound my honour with such feeble wrong,
Or sound so base a parle, my teeth shall tear
The slavish motive of recanting fear,
And spit it bleeding in his high disgrace,
Where shame doth harbour, even in Mowbray's face. 195

Exit John of Gaunt.

Strýci, přestaňme pátrat, čím je vina.
Já zkrotím Norfolkka, vy svého syna.

GAUNT Mé stáří si ve smířlivosti hová. 160
Vrať, synku, rukavici Norfolkovi.

RICHARD Norfolkku, ty mu vrať tu jeho.

GAUNT Dost!
Chceš odpírat snad otci poslušnost?

RICHARD *(K Norfolkovi)* Poroučím ti to. Hoď ji k jeho nohám.

MOWBRAY Raději sám se k vašim nohám vrhám. 165
Vy smíte poručit mi na smrt jít,
v tom poslechnu vás, ale připravit
mě o mé dobré jméno nemůžete.
To musí přežít mě na tomhle světě.
Jsem zneuctěný, zhanobený tou 170
jedovatou a hnusnou pomluvou
tohohle grázla. Jenom jeho krev
tu ránu vyčistí.

RICHARD Utiš svůj hněv!
Rukavici! Lev leoparda zkrotí.

MOWBRAY Však skvrny nezmizí. Až on mi vrátí 175
mou pověst, vrátím rukavici. Pane,
nad všechno zlato dražší je, když máme
neposkvrněnou čest. Bez ní by byl
člověk jen bláto, pozlacený jíl.
Smělý duch v těle stokrát víc má ceny 180
než poklad na sto zámeků uzamčený.
Život a čest se nedá oddělit.
Zbavte mě cti a nebudu moci žít.
Své cti se nedokážu nikdy vzdát.
Pro ni chci žít a za ni umírat. 185

RICHARD Bratranče, ustup! Norfolk příliš zpych.

JINDŘICH Chraň Bůh, abych já spáchal tenhle hřích!
Takhle se ponížít mám před otcem?
A téhle sketě ukázat, že jsem 190
horší než on? Než zbavit se své cti
tím, že dám průchod vlastní slabosti
smířlivou řečí, radši ukousnu si
jazyk za slova, která se mi hnusí,
a s proudem krve, která zlostí vše,
plivnu ho Norfolkovi do tváře. 195

Odejde John z Gauntu.

RICHARD We were not born to sue, but to command;
Which since we cannot do to make you friends,
Be ready, as your lives shall answer it,
At Coventry, upon Saint Lambert's day.
There shall your swords and lances arbitrate 200
The swelling difference of your settled hate.
Since we can not atone you, we shall see
Justice design the victor's chivalry.
Lord marshal, command our officers at arms
Be ready to direct these home alarms. 205
Exeunt.

SCENE 2.

THE DUKE OF LANCASTER'S PALACE.

Enter John of Gaunt with the Duchess of Gloucester.

GAUNT Alas, the part I had in Woodstock's blood
Doth more solicit me than your exclams,
To stir against the butchers of his life!
But since correction lieth in those hands
Which made the fault that we cannot correct, 5
Put we our quarrel to the will of heaven;
Who, when they see the hours ripe on earth,
Will rain hot vengeance on offenders' heads.

DUCHESS Finds brotherhood in thee no sharper spur?
Hath love in thy old blood no living fire? 10
Edward's seven sons, whereof thyself art one,
Were as seven vials of his sacred blood,
Or seven fair branches springing from one root:
Some of those seven are dried by nature's course,
Some of those branches by the Destinies cut; 15
But Thomas, my dear lord, my life, my Gloucester,
One vial full of Edward's sacred blood,
One flourishing branch of his most royal root,
Is cracked, and all the precious liquor spilt,
Is hacked down, and his summer leaves all faded, 20
By envy's hand and murder's bloody axe.
Ah, Gaunt, his blood was thine! That bed, that womb,
That mettle, that self mould, that fashioned thee
Made him a man; and though thou livest and breathest,
Yet art thou slain in him; thou dost consent 25

RICHARD Král neprosí, král přikazuje, proto
když nedokážeme vás usmířit,
na svatého Lamberta v Coventry
vás chceme vidět v souboji se bít. 200
Mečem a kopím skončete ten spor,
jenž plodí ve vás jenom zášť a vzdor.
Když jsem vás přesvědčoval k smíru planě,
ať tedy o pravdě rozhodnou zbraně.
Maršálku, ať heroldi jsou přichystáni
a spravedlivě řídí toto klání. 205
Odejdou.

SCÉNA 2.

V PALÁCI VÉVODY Z LANCASTERU.

Vystoupí John z Gauntu s Vévodkyní z Glosteru.

GAUNT Woodstockova bratrská krev v mých žilách
mě víc než tvoje nářky pobízí,
abych se jeho vrahům postavil.
Moc trestat zločin má však viník sám,
a ten je pro nás nedotknutelný. 5
Raději svěřme naši křivdu nebi.
Až tam usoudí, že čas dole dozrál,
na hlavy vrahů sešlou krutou pomstu.

VÉVODKYNĚ Bratrský cit už v tobě ochladl?
Živoucí žár tvé krve stářím zhas? 10
Edward měl sedm synů. Patříš k nim.
Do sedmi pohárů vlil svoji krev,
do sedmi větví vyslal vzácnou mízu.
Některé časem uschly, jak to bývá,
některé utál nelítostný osud, 15
však Thomas, můj muž, můj život, můj Gloster,
nádoba plná krve královské,
kvetoucí odnož královského kmene,
pod krvavou sekerou vraha kles,
z utáté větve listí odlétlo, 20
nádoba praskla, vzácný mok se vylil.
To byla, Gaunte, tvá krev. Stejně lože
i lúno, ze kterého vyšels ty,
zrodily jeho. I když dýcháš, žiješ,
s ním jsi byl zabit. Smrt vlastního otce 25

	In some large measure to thy father's death, In that thou seest thy wretched brother die, Who was the model of thy father's life. Call it not patience, Gaunt; it is despair. In suffering thus thy brother to be slaughtered,	30
	Thou showest the naked pathway to thy life, Teaching stern murder how to butcher thee. That which in mean men we intitle patience Is pale cold cowardice in noble breasts. What shall I say? To safeguard thine own life,	35
GAUNT	The best way is to venge my Gloucester's death. God's is the quarrel; for God's substitute, His deputy anointed in His sight, Hath caused his death: the which if wrongfully, Let heaven revenge; for I may never lift	40
DUCHESS	An angry arm against His minister. Where then, alas, may I complain myself?	
GAUNT	To God, the widow's champion and defence.	
DUCHESS	Why, then, I will. Farewell, old Gaunt. Thou goest to Coventry, there to behold	45
	Our cousin Herford and fell Mowbray fight. O, sit my husband's wrongs on Herford's spear, That it may enter butcher Mowbray's breast! Or, if misfortune miss the first career,	50
	Be Mowbray's sins so heavy in his bosom, They may break his foaming courser's back, And throw the rider headlong in the lists, A caitiff recreant to my cousin Herford! Farewell, old Gaunt. Thy sometimes brother's wife	55
GAUNT	With her companion grief must end her life. Sister, farewell; I must to Coventry. As much good stay with thee as go with me!	
DUCHESS	Yet one word more: grief boundeth where it falls, Not with the empty hollowness, but weight. I take my leave before I have begun,	60
	For sorrow ends not when it seemeth done. Commend me to thy brother, Edmund York. Lo, this is all: nay, yet depart not so; Though this be all, do not so quickly go; I shall remember more. Bid him – ah, what? –	65
	With all good speed at Plashy visit me. Alack, and what shall good old York there see	

	v podstatě schvaluješ, když se jen díváš, jak jeho pravý odlitek, tvůj bratr, byl zbaven života. To není, Gaunte, trpělivost. Ne, to je ubohost. Když strpíš vraždu svého bratra, pak	30
	odkrýváš cestu k svému životu a učíš vrahy, jak tě podříznout. Co kmáni mají za opatrnost, je pro vznešené lidi zbabělost. Co ti mám ještě říct? Sám sebe spasíš	35
GAUNT	jen tak, že pomstíš vraždu mého Glostra! Svěřím to Bohu. Boží zástupce a Bohem pomazaný panovník tou smrtí zhřešil. Pokud to byl hřích, nebe ho ztrestá. Přece nemůžu	40
VÉVODKYNĚ	bojovat proti služebníkmu Páně. U koho mám pak hledat zastání?	
GAUNT	Bůh vdovám pomáhá. K němu se obrať!	
VÉVODKYNĚ	Nic víc mi nezbývá. Buď sbohem, Gaunte. Jdeš jistě do Coventry na souboj	45
	syna Jindřicha s lumpem Mowbrayem. Kéž křivda na mém muži vede kopí synovce přímo do hrudi té stvůry! Nebo když první ránu Mowbray přečká, kéž pod nákladem jeho těžkých hříchů	50
	se zpěněnému koni zlomí hřbet, a jezdec padne Jindřichovi k nohám, kde bude v prachu škemrat o milost! Sbohem, švagře, až do konce mých dní mým společníkem bude soužení.	55
GAUNT	Musím do Coventry. Kéž štěstí nám oběma přeje. Tobě zde, mně tam!	
VÉVODKYNĚ	Jen ještě slovo. Čím je smutek těžší, tím obtížněji dá se setřást z duše. Sbohem ti dám dřív, než se rozloučím, vyřčený žal vyřčením nekončí. Pozdravuj, prosím, svého bratra Yorka. A to je vše. Ne, ještě něco. Stůj! Už nevím, co jsem chtěla. Bože můj! Nespěchej tolik! Řekni mu – Co ale?	60
	Ať za mnou do Plashy přijede. Ihned. Co by tam chudák York tak mohl vidět?	65

But empty lodgings and unfurnished walls,
 Unpeopled offices, untrodden stones?
 And what hear there for welcome but my groans? 70
 Therefore commend me; let him not come there,
 To seek out sorrow that dwells every where.
 Desolate, desolate, will I hence and die:
 The last leave of thee takes my weeping eye.

Exeunt.

SCENE 3. THE LISTS AT COVENTRY.

Enter the Lord Marshal and the Duke of Aumerle.

MARSHAL My Lord Aumerle, is Harry Herford armed?
 AUMERLE Yea, at all points; and longs to enter in.
 MARSHAL The Duke of Norfolk, sprightly and bold,
 Stays but the summons of the appellant's trumpet.
 AUMERLE Why, then, the champions are prepared, and stay 5
 For nothing but his majesty's approach.

*The trumpets sound, and King Richard II enters with his nobles,
 John of Gaunt, Bushy, Bagot, Green, and others. When they are set,
 enter Thomas Mowbray in arms, defendant, with a Herald.*

RICHARD Marshal, demand of yonder champion
 The cause of his arrival here in arms.
 Ask him his name and orderly proceed
 To swear him in the justice of his cause. 10
 MARSHAL In God's name and the king's, say who thou art
 And why thou comest thus knightly clad in arms,
 Against what man thou comest, and what thy quarrel.
 Speak truly, on thy knighthood and thy oath;
 As so defend thee heaven and thy valour! 15
 MOWBRAY My name is Thomas Mowbray, Duke of Norfolk;
 Who hither come engaged by my oath –
 Which God defend a knight should violate! –
 Both to defend my loyalty and truth
 To God, my king and my succeeding issue, 20
 Against the Duke of Herford that appeals me
 And, by the grace of God and this mine arm,
 To prove him, in defending of myself,

Jen dlažbu nešlapanou, holé stěny,
 dům bez sloužících, prázdný, opuštěný.
 A uvítal by ho můj hořký pláč. 70
 Jen pozdravuj ho, a ať nejezdí.
 Všechen žal světa vstoupil do mých zdí.
 Zoufalá, zoufalá se zavřu tam
 a v pláči s životem se rozžehnám.
Odejdou.

SCÉNA 3. NA KOLBIŠTI V COVENTRY.

Vystoupí Maršálek a Vévoda z Aumerlu.

MARŠÁLEK Vévodo z Aumerlu, je Herford ve zbroji?
 AUMERLE Od hlavy k patě a už touží začít.
 MARŠÁLEK Vévoda z Norfolku též dychtivě
 vyčkává, až se ozve signál k boji.
 AUMERLE Takže jsou zchystáni a čeká se 5
 pouze na příchod Jeho Veličenstva.

*Hlas polnic. Vystoupí král Richard II. s družinou,
 John z Gauntu, Bushy, Bagot, Green a další. Když se všichni usadí,
 vystoupí žalovaný Thomas Mowbray ve zbroji a Herold.*

RICHARD Maršálku, ptej se toho rytíře,
 proč přišel ve zbroji. Pak vyzvi ho,
 aby se představil a odpřisáhl,
 že přichází ve spravedlivé věci. 10
 MARŠÁLEK Jménem Boha a krále, ptám se, kdo jsi
 a proč přicházíš oděn ve zbroji?
 Proti komu a proč chceš bojovat?
 Dle rytířského řádu mluv než pravdu.
 V tom chraň tě Bůh a tvoje odvaha! 15
 MOWBRAY Jsem Thomas Mowbray, vévoda z Norfolku.
 Jak káže Bůh a má rytířská čest,
 přicházím, abych splnil přísahu
 a v boji obhájil svou oddanost
 Bohu i králi i svým potomkům 20
 před žalobcem, vévodou z Herfordu.
 Bude-li Bůh mi přát, pak dokážu,
 že on je zrádce, který urazil

- A traitor to my God, my king, and me:
And as I truly fight, defend me heaven! 25
The trumpets sound. Enter Henry Bolingbroke, appellant, in armour, with a Herald.
- RICHARD Marshal, ask yonder knight in arms,
Both who he is and why he cometh hither
Thus plated in habiliments of war,
And formally, according to our law,
Depose him in the justice of his cause. 30
- MARSHAL What is thy name? And wherefore comest thou hither,
Before King Richard in his royal lists?
Against whom comest thou? And what's thy quarrel?
Speak like a true knight, so defend thee heaven!
- HENRY Harry of Herford, Lancaster and Derby 35
Am I; who ready here do stand in arms,
To prove, by God's grace and my body's valour,
In lists, on Thomas Mowbray, Duke of Norfolk,
That he is a traitor, foul and dangerous,
To God of heaven, King Richard and to me; 40
And as I truly fight, defend me heaven!
- MARSHAL On pain of death, no person be so bold
Or daring-hardy as to touch the lists,
Except the marshal and such officers
Appointed to direct these fair designs. 45
- HENRY Lord marshal, let me kiss my sovereign's hand,
And bow my knee before his majesty.
For Mowbray and myself are like two men
That vow a long and weary pilgrimage;
Then let us take a ceremonious leave 50
And loving farewell of our several friends.
- MARSHAL The appellant in all duty greets your highness,
And craves to kiss your hand and take his leave.
- RICHARD We will descend and fold him in our arms.
Cousin of Herford, as thy cause is right, 55
So be thy fortune in this royal fight!
Farewell, my blood; which if today thou shed,
Lament we may, but not revenge thee dead.
- HENRY O let no noble eye profane a tear
For me, if I be gored with Mowbray's spear. 60
As confident as is the falcon's flight
Against a bird, do I with Mowbray fight.
My loving lord, I take my leave of you;

- Boha i krále i mne samého.
Nebe mě chraň v mé spravedlivé při! 25
Hlas polnic. Vystoupí žalobce Jindřich Bolingbroke ve zbroji a s ním přichází Herold.
- RICHARD Maršálku, ptej se toho druhého,
kdo je a proč sem přišel vystrojen
jak válečník. Dle rytířského řádu
pak vyzvěď na něm, je-li jeho spor
vedený zájmem o spravedlnost. 30
- MARŠÁLEK Kdo jsi a z jaké příčiny jsi přišel
se v šraňkách bít před králem Richardem?
Kdo je tvůj sok? A z čeho plyne svár?
Mluv pravdu, v tom ti dopomáhej Bůh!
- JINDŘICH Jsem Jindřich z Herfordu, Lancastru a Derby 35
a přišel jsem oblečen ve zbroji
dokázat s boží milostí svou paží,
že Thomas Mowbray, vévoda z Norfolku,
je věrolomný zrádce, nebezpečný
Bohu i králi i mně samému. 40
Nebe mne chraň v mé spravedlivé při!
- MARŠÁLEK Smrt každému, kdo by teď svévolně
či z nedbalosti vstoupil do kolbiště
krom maršálka či jeho heroldů,
dohlížejících na pravidla klání. 45
- JINDŘICH Maršálku, rád bych ruku políbil
Jeho Veličenstvu a klekl před ním.
Mowbray i já se právě chystáme
na dalekou a strastiplnou cestu,
proto nám dovolte dát přátelům 50
naposled naše milující sbohem.
- MARŠÁLEK Žalobce by rád ruku políbil
Veličenstvu a rozloučil se s ním.
- RICHARD Sestoupíme a obejmeme ho.
Bratranče, je-li pravda na tvé straně, 55
kéž bude štěstí držet se tvé zbraně!
Sbohem, a jestli smrt tě nemine,
budem tě oplakávat, mstít však ne.
- JINDŘICH Jestli mě Mowbray kopím prokleje,
neprolévejte vzácné krůpěje. 60
Jak jistě sokol padá na kořist,
tak tím, že zvítězím, jsem já si jist.
Můj vzácný králi, loučím se teď s vámi,

	Of you, my noble cousin, Lord Aumerle; Not sick, although I have to do with death, But lusty, young, and cheerly drawing breath. <i>(To Gaunt)</i> Lo, as at English feasts, so I greet The daintiest last, to make the end most sweet: O thou, the earthly author of my blood, Whose youthful spirit, in me regenerate, Doth with a twofold vigour lift me up To reach at victory above my head, Add proof unto mine armour with thy prayers; And with thy blessings steel my lance's point, That it may enter Mowbray's waxen coat, And furbish new the name of John a Gaunt, Even in the lusty haviour of his son.	65
GAUNT	God in thy good cause make thee prosperous! Be swift like lightning in the execution; And let thy blows, doubly redoubled, Fall like amazing thunder on the casque Of thy adverse pernicious enemy. Rouse up thy youthful blood, be valiant and live.	70
HENRY	Mine innocency and Saint George to thrive!	
MOWBRAY	However God or fortune cast my lot, There lives or dies, true to King Richard's throne, A loyal, just and upright gentleman. Never did captive with a freer heart Cast off his chains of bondage and embrace His golden uncontrolled enfranchisement, More than my dancing soul doth celebrate This feast of battle with mine adversary. Most mighty liege, and my companion peers, Take from my mouth the wish of happy years. As gentle and as jocund as to jest Go I to fight: truth hath a quiet breast.	85
RICHARD	Farewell, my lord: securely I espy Virtue with valour couched in thine eye. Order the trial, marshal, and begin.	90
MARSHAL	Harry of Herford, Lancaster and Derby, Receive thy lance; and God defend the right!	95
HENRY	Strong as a tower in hope, I cry amen.	
MARSHAL	Go bear this lance to Thomas, Duke of Norfolk.	
1. HERALD	Harry of Herford, Lancaster and Derby,	100

	i s tebou, Aumerle, můj bratranče. Jsem mladý, silný, dýchám z plných plic, a přece už jdu možná smrti vstříc. <i>(Ke Gauntovi)</i> Hostina končívá tím nejsladším, tak nakonec se s tebou rozloučím. Z tebe jsem vzal svou krev, a ve mně zase tvůj mladistvý duch zčerstva rozlévá se, aby mě dvojnásobně podpořil a k vítězství mi dvojnásob dal sil. Modlitbou zakal moje brnění a požehnáním nabrus moje kopí, že pancíř protne mu, jak by byl z vosku! Ať slavné jméno Johna Gaunta získá zásluhou jeho syna nový lesk.	65
GAUNT	Kéž přeje Bůh tvé spravedlivé věci! Buď v boji rychlý jako blesk a bij ho, ať tvoje dvakrát znásobené rány jak ohlušující hřmot hromobití padají na přilbici toho lotra. Odvaha dá ti přežít! Drž se, synu!	70
JINDŘICH	Při svatém Jiří, ztrestám jeho vinu!	
MOWBRAY	Jakkoli Bůh či osud rozhodne, žít budu nebo zemřu jako muž oddaný cti a králi Richardovi. Jak zajatec, jenž setřásl svá pouta a se srdcem kypícím radostí se vrhá vstříc kýžené svobodě, tak moje duše blaženě jde vstříc zápasu s nepřítelem. Vzácný králi a urození páni, hodně štěstí kéž na vás usmívá se v budoucnosti. Já s čistým svědomím jdu bojovat, a proto nemusím se smrti bát.	80
RICHARD	Buď sbohem. Vidím, že už nemáš stání, žene tě odvaha a odhodlání. Maršálku, můžeš vydat pokyn k boji.	85
MARŠÁLEK	Jindřichu z Herfordu, Lancastru a Derby, Zde je tvé kopí. Bůh tvé právo chraň!	90
JINDŘICH	S vírou pevnou jak žula říkám: Amen.	
MARŠÁLEK	Vévoda z Norfolku má toto kopí.	
1. HEROLD	Jindřich z Herfordu, Lancastru a Derby	95

	Stands here for God, his sovereign and himself,	105
	On pain to be found false and recreant, To prove the Duke of Norfolk, Thomas Mowbray, A traitor to his God, his king and him; And dares him to set forward to the fight.	
2. HERALD	Here standeth Thomas Mowbray, Duke of Norfolk,	110
	On pain to be found false and recreant, Both to defend himself and to approve Henry of Herford, Lancaster, and Derby, To God, his sovereign and to him disloyal; Courageously and with a free desire	115
	Attending but the signal to begin.	
MARSHAL	Sound, trumpets; and set forward, combatants. <i>A charge sounded.</i>	
	Stay, the king hath thrown his warder down.	
RICHARD	Let them lay by their helmets and their spears, And both return back to their chairs again.	120
	Withdraw with us: and let the trumpets sound While we return these dukes what we decree. <i>A long flourish.</i>	
	Draw near, And list what with our council we have done. For that our kingdom's earth should not be soiled	125
	With that dear blood which it hath fostered; And for our eyes do hate the dire aspect Of civil wounds ploughed up with neighbours' sword; And for we think the eagle-winged pride Of sky-aspiring and ambitious thoughts,	130
	With rival-hating envy, set on you To wake our peace, which in our country's cradle Draws the sweet infant breath of gentle sleep; Which so roused up with boisterous untuned drums, With harsh resounding trumpets' dreadful bray,	135
	And grating shock of wrathful iron arms, Might from our quiet confines fright fair peace And make us wade even in our kindred's blood, Therefore, we banish you our territories: You, cousin Herford, upon pain of life,	140
	Till twice five summers have enriched our fields Shall not regret our fair dominions, But tread the stranger paths of banishment.	
HENRY	Your will be done: this must my comfort be,	

	chce jménem Boha, vladaře i sebe	105
	dát v sázku svoji čest a dokázat, že vévoda z Norfolku, Thomas Mowbray, je zrádce proti Bohu, králi, jemu, a proto vyzývá ho na souboj.	
2. HEROLD	Thomas Mowbray, vévoda z Norfolku,	110
	chce v sázku dát svou čest a dokázat, že Jindřich z Herfordu, Lancastru a Derby jej obviňuje neprávem a tím Boha, krále i jeho uráží. Proto teď s odvahou a odhodláním	115
	čeká na pokyn, že boj může začít.	
MARŠÁLEK	Trubači, trubte. Páni, připravte se. <i>Zazní polnice.</i>	
	Počkejte, král odhodil svoji hůl.	
RICHARD	Ať oba odloží přilby a kopí a posadí se zpátky na svá místa.	120
	Vý pojdte s námi. Než se poradíme, ať zatím hlaholí tu polnice. <i>Dlouhé troubení polnic.</i>	
	Přistupte blíž a poslyšte, jak jsme se rozhodli. Že naši zemi nesmí potřísnit	125
	drahá krev z rodu jejích praotců a naše oči vidět nechtějí rány, jež bližní ryjí do těl bližním, a že jsme plni obav, aby pýcha, již na svých křídlech nese ctižádost, a žárlivá zášť ve vás nevytrhly ze spánku mír, jenž dosud sladce spí v kolébce naší země jako děcko, a aby běsné burácení bubnů, za uši tahající vřískot trub	130
	a harašení rozkacených zbraní klid naší země nerozvrátilo a nevypuk boj bratra proti bratru, proto jsme rozhodli, že budete oba dva vyhoštěni. Bratranče	135
	Jindřichu z Herfordu, pod trestem smrti do naší krásné země nevkročíš, než dvakrát pět let dá nám úrodu.	140
JINDŘICH	Jak račte. Útěchou mi budiž snad,	

	Sun that warms you here shall shine on me; And those his golden beams to you here lent Shall point on me and gild my banishment.	145
RICHARD	Norfolk, for thee remains a heavier doom, Which I with some unwillingness pronounce. The sly slow hours shall not determinate The dateless limit of thy dear exile; The hopeless word of 'never to return' Breathe I against thee, upon pain of life.	150
MOWBRAY	A heavy sentence, my most sovereign liege, And all unlooked for from your highness' mouth. A dearer merit, not so deep a maim As to be cast forth in the common air, Have I deserved at your highness' hands. The language I have learned these forty years, My native English, now I must forego. And now my tongue's use is to me no more Than an unstringed viol or a harp, Or like a cunning instrument cased up, Or, being open, put into his hands That knows no touch to tune the harmony. Within my mouth you have enjailed my tongue, Doubly portcullised with my teeth and lips; And dull unfeeling barren ignorance Is made my jailer to attend on me. I am too old to fawn upon a nurse, Too far in years to be a pupil now. What is thy sentence then but speechless death, Which robs my tongue from breathing native breath?	155 160 165 170
RICHARD	It boots thee not to be compassionate. After our sentence plaining comes too late.	175
MOWBRAY	Then thus I turn me from my country's light, To dwell in solemn shades of endless night. (<i>Turns to go</i>)	
RICHARD	Return again, and take an oath with thee. Lay on our royal sword your banished hands; Swear by the duty that you owe to God – Our part therein we banish with yourselves – To keep the oath that we administer. You never shall, so help you truth and God! Embrace each other's love in banishment; Nor never look upon each other's face; Nor never write, regreet, nor reconcile	180 185

	že nás dva bude stejné slunce hřát, že zlatá zář, v níž zde se skvíte vy, pozlatí v cizině mé vyhnanství.	145
RICHARD	Norfolku, pro tebe mám horší zvěst, která mi příliš nejde přes jazyk. Vlekoucí se dny tvého vyhnanství nebude odměřovat pevný čas. Musím ti špitnout beznadějný ortel: Pod trestem smrti nikdy nesmíš zpět.	150
MOWBRAY	Můj králi, to je příliš těžký trest, jaký bych od vás nikdy nečekal. Za všechno, co jsem pro vás udělal, si zasloužím snad lepší odměnu, než abyste mě vyhnal jako psa. Mateřské angličtině učím se čtyřicet let, a teď se jí mám vzdát? Jazyk mi bude užitečný asi jak housle nebo harfa beze strun, jak vzácný nástroj uzamčený v pouzdře anebo v rukou neumětela, jenž nedokáže vyloudit z něj tón. Do kobky úst mi uvězníte jazyk za dvojí závoru zubů a rtů a tam ho přísněji než žalárník v područí bude držet neznalost. Jsem příliš starý na to mít zas chůvu, jsem příliš v letech na to být zas žák. Ten hrdelní trest jazyk z hrdla rve mi a odsuzuje k smrti v cizí zemi.	155 160 165 170
RICHARD	Mě nedojímá tvoje třestění, mé rozhodnutí pranic nezmění.	175
MOWBRAY	Pak svit mé země pro mě navždy zhas a vydaný jsem noci napospas. (<i>Odchází</i>)	
RICHARD	Vrať se a vezmi s sebou přísahu. Položte oba ruce na můj meč a přísahaňte z oddanosti Bohu – oddanost králi vyhošťuji s vámi –, že dodržíte, co vám nařídím. Nikdy, a v tom vám dopomáhej Bůh!, se ve vyhnanství neusmíříte, ba ani se tam nikdy nepotkáte. Nebudete si psát, stýkat se, snažit	180 185

	This louring tempest of your home-bred hate; Nor never by advised purpose meet To plot, contrive, or complot any ill 'Gainst us, our state, our subjects, or our land.	190
HENRY	I swear.	
MOWBRAY	And I, to keep all this.	
HENRY	Norfolk, so far as to mine enemy: By this time, had the king permitted us, One of our souls had wandered in the air. Banished this frail sepulchre of our flesh, As now our flesh is banished from this land. Confess thy treasons ere thou fly the realm; Since thou hast far to go, bear not along The clogging burthen of a guilty soul.	195
MOWBRAY	No, Bolingbroke: if ever I were traitor, My name be blotted from the book of life, And I from heaven banished as from hence! But what thou art, God, thou, and I do know; And all too soon, I fear, the king shall rue. Farewell, my liege. Now no way can I stray; Save back to England, all the world's my way.	200
	<i>Exit.</i>	
RICHARD	Uncle, even in the glasses of thine eyes I see thy grieved heart: thy sad aspect Hath from the number of his banished years Plucked four away. (<i>To Henry Bolingbroke</i>) Six frozen winter spent, Return with welcome home from banishment.	210
HENRY	How long a time lies in one little word! Four lagging winters and four wanton springs End in a word: such is the breath of kings.	
GAUNT	I thank my liege, that in regard of me He shortens four years of my son's exile. But little vantage shall I reap thereby; For, ere the six years that he hath to spend Can change their moons and bring their times about My oil-dried lamp and time-bewasted light Shall be extinct with age and endless night; My inch of taper will be burnt and done, And blindfold death not let me see my son.	215
RICHARD	Why uncle, thou hast many years to live.	220

	se usmiřovat ve své nenávisti, či dokonce se spolčovat, kout pikle a spiklenecky něco podnikat proti nám, naší zemi, našim lidem.	190
JINDŘICH	Tak přísahám.	
MOWBRAY	I já to dodržím.	
JINDŘICH	Norfolku, nepříteli, kdyby král to býval dovolil, už nyní by se jedna z našich duší nesla k nebi vyhnaná z křehké schránky těla, jak jsou těla vyhánána teď ze země. Přiznej svou zradu, než zem opustíš. Neber si s sebou na tak dlouhou pouť náklad obtíženého svědomí.	195
MOWBRAY	Ne, Bolingbroku, jestli já jsem zrádce, ať vymažou mě z knihy života a k vyhnanství mě odsoudí i nebe! Však co jsi ty, ví Bůh, víš ty, vím já, a mám strach, že to brzy zví i král. Loučím se, Sire. Není-li cesty zpět, nesejdu z ní, když je jí celý svět. <i>Odejde.</i>	200
RICHARD	Strýčku, tvé oči jsou jak zrcadlo, v němž odráží se usouzené srdce. Ten smutný pohled mu z let vyhoštění ubírá čtyři. (<i>K Jindřichu Bolingbrokovi</i>) Za šest krutých zim rád tě zas zpátky doma uvidím.	205
JINDŘICH	Jak dlouhý čas obsáhne slovo krále! Čtvero dlouhých zim, čtvero bujných jar mi jedním dechem král dal jako dar.	210
GAUNT	Děkuji, Sire, že jste kvůli mě o čtyři roky zkrátil synův exil. I když já z toho nebudu nic mít. Než se za těch šest let, co bude pryč, na nebi vystřídají úplňky, má skomírává lampa života zhasne a pohltní mě temnota. Knůtek mé svíce zvolna dohasíná a já už neuvídím svého syna.	215
RICHARD	Strýčku, ty budeš ještě dlouho živ.	220

GAUNT	But not a minute, king, that thou canst give. Shorten my days thou canst with sullen sorrow, And pluck nights from me, but not lend a morrow; Thou canst help time to furrow me with age, But stop no wrinkle in his pilgrimage; Thy word is current with him for my death, But dead, thy kingdom cannot buy my breath.	225
RICHARD	Thy son is banished upon good advice, Whereto thy tongue a party-verdict gave: Why at our justice seem'st thou then to lour?	
GAUNT	Things sweet to taste prove in digestion sour. You urged me as a judge; but I had rather You would have bid me argue like a father. O, had it been a stranger, not my child, To smooth his fault I should have been more mild. A partial slander sought I to avoid, And in the sentence my own life destroyed. Alas, I looked when some of you should say, I was too strict to make mine own away; But you gave leave to my unwilling tongue Against my will to do myself this wrong.	235 240 245
RICHARD	Cousin, farewell; and, uncle, bid him so. Six years we banish him, and he shall go. <i>Flourish. Exeunt King Richard II and train.</i>	
AUMERLE	Cousin, farewell. What presence must not know, From where you do remain let paper show.	
MARSHAL	My lord, no leave take I; for I will ride, As far as land will let me, by your side.	250
GAUNT	O, to what purpose dost thou hoard thy words, That thou return'st no greeting to thy friends?	
HENRY	I have too few to take my leave of you, When the tongue's office should be prodigal To breathe the abundant dolour of the heart.	255
GAUNT	Thy grief is but thy absence for a time.	
HENRY	Joy absent, grief is present for that time.	
GAUNT	What is six winters? They are quickly gone.	
HENRY	To men in joy; but grief makes one hour ten.	260
GAUNT	Call it a travel that thou takest for pleasure.	
HENRY	My heart will sigh when I miscall it so, Which finds it an inforced pilgrimage.	

GAUNT	Let nepřidáš mi, králi, ale dřív mě poslat do hrobu, to svedeš lehce. Kdo žalem strádá, tomu žít se nechce. Můžeš mi přidat hodně vrásek v tváři, vymazat je se ti však stěží zdaří. Má smrt je splatná, králi. Třeba hned. Ten obchod ale nelze vrátit zpět.	225
RICHARD	Z vážné příčiny byl tvůj syn vyhoštěn. Při poradě jsi tomu dal svůj hlas. Proč najednou jsi takhle odmítavý?	
GAUNT	Co člověk spolkně, někdy těžko stráví. Ptal jste se mne co nestranného soudce, měl jste se mne však zeptat jako otce. Kdyby byl cizí a nebyl můj syn, pak byl bych k němu soudcem laskavým. Nechtěl jsem z protekce být obviněn, a teď sám sebou odsouzený jsem. Věřil jsem tomu, že někdo z vás, páni, mě bude přemlouvát ke slitování. Mluvil jsem proti sobě a vy mlčky jste vehnali mě do mé vlastní léčky.	235 240 245
RICHARD	Bratranče, sbohem. Strýci, rozlučte se. Těch šest let vyhnanství bratránek snese. <i>Fanfára. Odejdou král Richard II. a družina.</i>	
AUMERLE	Sbohem, bratranče. Na řeč teď čas není. Tak alespoň si brzy pošlem psaní.	
MARŠÁLEK	Já ještě neloučím se. Doprovodit vás mám až do přístavu k vaší lodi.	250
GAUNT	Copak ti jazyk zamrz, že jsi němý a nevracíš přátelům rozloučení?	
JINDŘICH	Mám jazyk svázaný, protože vím, že nikdy vypovědět nestačím, jak bolestné je rozloučit se s vámi.	255
GAUNT	Tvá nepřítomnost bude dočasná.	
JINDŘICH	Zato můj smutek bude trvalý.	
GAUNT	Co je šest zim? Ty rychle utečou.	
JINDŘICH	V radosti jistě. Stesk je prodlužuje.	260
GAUNT	Řekni si, že ses vydal na výlet.	
JINDŘICH	Mám srdci lhát, když velmi dobře ví, že je ten výlet kruté vyhnanství?	

- GAUNT The sullen passage of thy weary steps
Esteem as foil wherein thou art to set 265
The precious jewel of thy home return.
- HENRY Nay, rather, every tedious stride I make
Will but remember me what a deal of world
I wander from the jewels that I love.
Must I not serve a long apprenticeship 270
To foreign passages, and in the end,
Having my freedom, boast of nothing else
But that I was a journeyman to grief?
- GAUNT All places that the eye of heaven visits
Are to a wise man ports and happy havens. 275
Teach thy necessity to reason thus;
There is no virtue like necessity.
Think not the king did banish thee,
But thou the king. Woe doth the heavier sit,
Where it perceives it is but faintly borne. 280
Go, say I sent thee forth to purchase honour
And not the king exiled thee; or suppose
Devouring pestilence hangs in our air
And thou art flying to a fresher clime.
Look what thy soul holds dear, imagine it 285
To lie that way thou go'st, not whence thou comest:
Suppose the singing birds musicians,
The grass whereon thou tread'st the presence strewed,
The flowers fair ladies, and thy steps no more
Than a delightful measure or a dance; 290
For gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light.
- HENRY O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus?
Or cloy the hungry edge of appetite 295
By bare imagination of a feast?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summer's heat?
O, no! The apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse. 300
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when he bites, but lanceth not the sore.
- GAUNT Come, come, my son, I'll bring thee on thy way:
Had I thy youth and cause, I would not stay.
- HENRY Then, England's ground, farewell; sweet soil, adieu; 305
My mother, and my nurse, that bears me yet!

- GAUNT Potom to smutné putování ber
za pozadí, na kterém zazáří 265
jak drahokam tvůj slavný návrat zpět.
- JINDŘICH Ne, to spíš každým krokem budu si
připomínat, jak daleko jsem zbloudil
od milovaných drahokamů doma.
Učňovská léta mám si odsloužit 270
venku a pak se doma chlubit tím,
že jel jsem na zkušenou do světa
a vyučil jsem se tam leda žalu?
- GAUNT Všude, kam boží slunko dohlédne,
se moudrý člověk může cítit šťastný.
To nejlepší, co můžeš si kdy přát,
je schopen být si nepřát vůbec nic.
Ber to tak, že král tebe nevyhnal,
ale tys vyhnal krále. Budeš-li
vzdorovat bolu, bolest přebolí. 280
Ber to tak, že já jsem tě poslal pryč,
a ne že král tě vyhostil, a nebo
si představuj, že na zem padl mor
a ty jdeš za zdravějším podnebím.
Představuj si, že všechno, co máš rád, 285
je tam, kam jdeš, ne odkud přicházíš.
Zpěv ptáků měj za nejkrásnější hudbu,
trávu za nejskvělejší koberec,
květy za vнадné dámy a své kroky
za sladkou polonézu nebo pochod. 290
Když vysměješ se tomu, co tě trápí,
trápení utneš drásající drápy.
- JINDŘICH Kdo uměl by udržet v dlani oheň,
když bude myslet na ledový Kavkaz?
Kdo umí zahnat neúprosný hlad
představou nevidané hostiny?
Kdo může chodit nahý ve sněhu,
když představí si červencové parno?
Ne, ne! Růžově malovat si svět
je horší než ho vůbec nevidět. 300
Zub žalu totiž hlodá nejkrutěji,
když duše pláče a ústa se smějí.
- GAUNT Doprovodím tě. Kdybych já měl let
tolik co ty, pak šel bych rád a hned.
- JINDŘICH Anglie, sbohem. Patří ti má chvála. 305
Tys zrodila mě, tys mě vychovala!

Where'er I wander, boast of this I can,
Though banished, yet a trueborn Englishman.

Exeunt.

SCENE 4.
THE COURT.

*Enter King Richard II, with Bagot and Green at one door;
and the Duke of Aumerle at another.*

- RICHARD We did observe. – Cousin Aumerle,
How far brought you high Herford on his way?
- AUMERLE I brought high Herford, if you call him so,
But to the next highway, and there I left him.
- RICHARD And say, what store of parting tears were shed? 5
- AUMERLE Faith, none for me; except the north-east wind,
Which then blew bitterly against our faces,
Awaked the sleeping rheum, and so by chance
Did grace our hollow parting with a tear.
- RICHARD What said our cousin when you parted with him? 10
- AUMERLE 'Farewell.'
And, for my heart disdained that my tongue
Should so profane the word, that taught me craft
To counterfeit oppression of such grief
That words seemed buried in my sorrow's grave. 15
Marry, would the word 'farewell' have lengthened hours
And added years to his short banishment,
He should have had a volume of farewells;
But since it would not, he had none of me.
- RICHARD He is our cousin, cousin; but 'tis doubt, 20
When time shall call him home from banishment,
Whether our kinsman come to see his friends.
Ourself and Bushy, Bagot here and Green
Observed his courtship to the common people;
How he did seem to dive into their hearts 25
With humble and familiar courtesies,
What reverence he did throw away on slaves,
 wooing poor craftsmen with the craft of smiles
And patient underbearing of his fortune,
As 'twere to banish their affects with him. 30

Kamkoli půjdu, odtud odehnán,
budu vždy hrdý, že jsem Angličan.

Odejdou.

SCÉNA 4.
U DVORA.

*Vystoupí z jedné strany král Richard II., Bagot a Green
a z druhé strany Vévoda z Aumerlu.*

- RICHARD To víme. – Bratranče Aumerle, kam jsi
doprovodil náfuku Herforda?
- AUMERLE S tím náfukou, jak říkáte, jsem dojel
až na kraj města, a tam jsem mu fouk.
- RICHARD A kolik prolilo se hořkých slz? 5
- AUMERLE Z mé strany žádná. I když od severu
to hodně foukalo, až se mi z nosu
spustila rýma, a tak přece jen
jsem něco vláhy při loučení prolil.
- RICHARD Co řekl bratranec na rozloučenou? 10
- AUMERLE „Spánembohem.“
A jelikož můj jazyk neměl chuť
to slovo znesvětit, tak pokrytecky
jsem nasadil si masku trpitele
a utopil to slovo v němém žalu. 15
Kdybych tím slovem „spánembohem“ mohl
prodloužit léta jeho vyhnanství,
mluvil bych o sto šest, však že to nejde,
beze slova jsem od něj odešel.
- RICHARD Je to náš bratranec, bratranče, ale 20
kdo ví, až se nám vrátí z vyhnanství,
zda bude přítelem svých příbuzných?
Já s Bushym, Bagotem a Greenem jsme
viděli, jak si namlouvá můj lid,
jak se jim koří s hranou pokorou, 25
a aby se jim vetřel do srdce,
své srdce nabízí jak na trhu.
Culí se na mistry a mistrně
dělá, že smířený je s osudem,
jen aby lidi poštvál proti nám. 30

Off goes his bonnet to an oyster-wench;
 A brace of draymen bid God speed him well
 And had the tribute of his supple knee,
 With 'Thanks, my countrymen, my loving friends;
 As were our England in reversion his, 35
 And he our subjects' next degree in hope.

GREEN Well, he is gone; and with him go these thoughts.
 Now for the rebels which stand out in Ireland,
 Expedient manage must be made, my liege,
 Ere further leisure yield them further means 40
 For their advantage and your highness' loss.

RICHARD We will ourself in person to this war.
 And, for our coffers, with too great a court
 And liberal largess, are grown somewhat light,
 We are inforced to farm our royal realm; 45
 The revenue whereof shall furnish us
 For our affairs in hand. If that come short,
 Our substitutes at home shall have blank charters;
 Whereto, when they shall know what men are rich,
 They shall subscribe them for large sums of gold 50
 And send them after to supply our wants;
 For we will make for Ireland presently.

Enter Bushy.
 Bushy, what news?

BUSHY Old John of Gaunt is grievous sick, my lord,
 Suddenly taken; and hath sent post haste 55
 To entreat your majesty to visit him.

RICHARD Where lies he?

BUSHY At Ely House.

RICHARD Now put it, God, in the physician's mind
 To help him to his grave immediately!
 The lining of his coffers shall make coats 60
 To deck our soldiers for these Irish wars.
 Come, gentlemen, let's all go visit him.
 Pray God we may make haste, and come too late!

ALL Amen.
Exeunt.

Před hokynářkou smek a přede dvěma
 povozníky, co přišli mu přát, klek
 na kolena a uctivě jim řek:
 „Děkuji, moji drazí krajané!“ 35
 Jako by má Anglie byla jeho
 a on, poddaný, měl být příští král.

GREEN Je pryč, tak na něj nebudeme myslet.
 Teď ale bude třeba potlačit
 to irské povstání. Čím rychleji,
 tím lépe, Sire. Naše otálení 40
 je posiluje a nám velmi škodí.

RICHARD My osobně tu válku povedeme.
 Přílišná štědrost k vám a velký dvůr
 nás ale hodně stály. Proto jsme
 nuceni v zástavu dát naši zem 45
 a získané prostředky použít
 pro to, co hoří. Když to bude málo,
 svým zástupcům vystavím bílko glejty,
 ti zjistí, kdo má u nás hodně zlata,
 penízky od nich na ty glejty zkásnou 50
 a nám je rovnou pošlou do Irska.
 Co nejdřív vyrazíme na cestu.

Vystoupí Bushy.
 Bushy, děje se něco?

BUSHY John z Gauntu, Sire, náhle ochořel
 a moc vás prosí, jestli byste ho 55
 co nejdříve nepřišel navštívit.

RICHARD Kde je?

BUSHY U sebe, ve svém paláci.

RICHARD Dej Bože, aby naši lékaři
 mu pomohli co nejdřív do hrobu!
 Pak z jeho měšců budeme moct našít 60
 mundúry pro mé irské tažení.
 Pojdme, přátelé, navštívíme ho.
 Dejž Bůh, ať přijdem s křížkem po funuse!

VŠICHNI Amen.
Odejdou.

ACT II.

SCENE 1.

LONDON. ELY HOUSE.

Enter John of Gaunt sick, with the Duke of York etc.

- GAUNT Will the king come, that I may breathe my last
In wholesome counsel to his unstaïd youth?
- YORK Vex not yourself, nor strive not with your breath;
For all in vain comes counsel to his ear.
- GAUNT O, but they say the tongues of dying men 5
Enforce attention like deep harmony.
Where words are scarce, they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in pain.
He that no more must say is listened more
Than they whom youth and ease have taught to glose; 10
More are men's ends marked than their lives before.
The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past.
Though Richard my life's counsel would not hear, 15
My death's sad tale may yet undeaf his ear.
- YORK No; it is stopped with other flattering sounds,
As praises, of whose taste the wise are fond,
Lascivious metres, to whose venom sound
The open ear of youth doth always listen; 20
Report of fashions in proud Italy,
Whose manners still our tardy apish nation
Limps after in base imitation.
Where doth the world thrust forth a vanity –
So it be new, there's no respect how vile – 25
That is not quickly buzzed into his ears?
Then all too late comes counsel to be heard,
Where will doth mutiny with wit's regard.
Direct not him whose way himself will choose.
'Tis breath thou lack'st, and that breath wilt thou lose.
- GAUNT Methinks I am a prophet new inspired

JEDNÁNÍ II.

SCÉNA 1.

LONDÝN. ELYSKÝ PALÁC.

Vystoupí chorý John z Gauntu, Vévoda z Yorku a další.

- GAUNT Přijde král? Chtěl bych předat mladíkovi
s posledním dechem svou poslední radu.
- YORK Nerozčiluj se, bratře, šetři dechem.
Víš, že si stejně nedá poradit.
- GAUNT Řeč umírajících prý umí k lidem 5
promluvit naléhavě jako hudba.
Nelže si do kapsy, kdo ztrácí dech.
Pravdivě mluví, kdo je v bolestech.
Kdo mluví naposled, má posluchače
pozornější než ten, kdo jen tak žvaní. 10
Až před smrtí je život hoden pláče.
Po slunci prahnem, když je za horami,
poslední sladkost nejvíc vychutná se,
co bylo dobré dřív, je dávno pasé.
V životě Richard nechtěl dbát mých rad, 15
snad před smrtí mě bude poslouchat.
- YORK Ten poslouchá jen lichotky a chválu –
pro něž i moudří mají slabost – nebo
oplzlé veršovánky, jakými
se mladí rádi dají zpitomět, 20
poslední zprávy o italské módě,
po níž se elegáni shání, či
se neobratně po ní opičí.
Kdejaké hlouposti, co zrovna frčí,
i když je to jen hnus a ohavnost, 25
věnuje milerád svou pozornost.
Je velmi těžké radit mladíkům,
co rozmar povyšují nad rozum.
Neraď mu, víš, že je to paličák.
Neplýtvej dechem, máš ho jen tak tak. 30
- GAUNT Když nadechnu se, budu ho mít dost,

And thus expiring do foretell of him.
 His rash fierce blaze of riot cannot last,
 For violent fires soon burn out themselves;
 Small showers last long, but sudden storms are short; 35
 He tires betimes that spurs too fast betimes;
 With eager feeding food doth choke the feeder.
 Light vanity, insatiate cormorant,
 Consuming means, soon preys upon itself.
 This royal throne of kings, this sceptered isle, 40
 This earth of majesty, this seat of Mars,
 This other Eden, demi-paradise,
 This fortress built by Nature for herself
 Against infection and the hand of war,
 This happy breed of men, this little world, 45
 This precious stone set in the silver sea,
 Which serves it in the office of a wall,
 Or as a moat defensive to a house,
 Against the envy of less happier lands,
 This blessed plot, this earth, this realm, this England, 50
 This nurse, this teeming womb of royal kings,
 Feared by their breed and famous by their birth,
 Renowned for their deeds as far from home,
 For Christian service and true chivalry,
 As is the sepulchre in stubborn Jewry, 55
 Of the world's ransom, blessed Mary's Son,
 This land of such dear souls, this dear dear land,
 Dear for her reputation through the world,
 Is now leased out, I die pronouncing it,
 Like to a tenement or pelting farm. 60
 England, bound in with the triumphant sea
 Whose rocky shore beats back the envious siege
 Of watery Neptune, is now bound in with shame,
 With inky blots and rotten parchment bonds.
 That England, that was wont to conquer others, 65
 Hath made a shameful conquest of itself.
 Ah, would the scandal vanish with my life,
 How happy then were my ensuing death!

Enter King Richard II and Queen, Duke of Aumerle, Bushy, Green, Bagot, Lord Ross, and Lord Willoughby.

YORK The king is come: deal mildly with his youth;
 For young hot colts being raged do rage the more. 70

QUEEN How fares our noble uncle, Lancaster?

RICHARD What comfort, man? How is't with aged Gaunt?

abych s posledním dechem vydech věštbu.
 To jeho běsnění se vyčerpá
 jak prudký požár, jenž sám sebe stráví.
 Déšť trvá déle nežli průtrž mračen, 35
 moc rychlý běh má příliš krátký dech,
 hltoun se brzy jídlem zahltí,
 marnivost jako kormorán vše zhltně
 a nakonec se sama sežere.
 Ten královský trůn, žezlo ostrovní, 40
 ta země vladařů a bojovníků,
 ten druhý Eden, ten pozemský ráj,
 ta tvrz, kam ukryla nás Příroda
 před hrozbami válek a nemocí,
 ten malý svět, rodiště šťastných lidí, 45
 ten drahokam uprostřed stříbra vod,
 které nám slouží jako pevná hráz
 či jako vodní příkop chrání nás
 před záští méně šťastných národů,
 ta požehnaná země Anglie, 50
 to plodné luno králů stejně slavných
 jak obávaných pro svůj vzácný rod,
 kteří se jako praví rytíři
 vyznamenali křesťanskými skutky
 až v zemi židovské, kde leží hrob 55
 Ježíše Krista, Vykupitele,
 tahle tak drahá, předrahá nám zem,
 známá a uznávaná v celém světě,
 se pronajímá – už to slovo vraždí –
 jak pole nebo vybydlený dům. 60
 Anglie, tyčící se nad mořem,
 odrážející svými útesy
 útoky vln, teď pouhou čarou pera
 na bídném pergamenu klesla ke dnu.
 Anglie, která chtěla dobýt svět, 65
 ostudně pokořila sama sebe.
 Kéž by ta hanba skončila mou smrtí.
 Jak přešťastně bych potom umíral!

Vystoupí král Richard II., Královna, Vévoda z Aumerlu, Bushy, Green, Bagot, lord Ross a lord Willoughby.

YORK Král jde. Nedráždi ho. Splašené hříbě
 tím více kope, čím více ho krotíš. 70

KRÁLOVNA Jak se vám daří, strýčku Lancastere?

RICHARD Náš starý Gaunt je hubený jak lunt!

GAUNT	O how that name befits my composition! Old Gaunt indeed, and gaunt in being old. Within me grief hath kept a tedious fast; And who abstains from meat that is not gaunt? For sleeping England long time have I watched; Watching breeds leanness, leanness is all gaunt. The pleasure that some fathers feed upon, Is my strict fast; I mean, my children's looks; And therein fasting, hast thou made me gaunt. Gaunt am I for the grave, gaunt as a grave, Whose hollow womb inherits nought but bones.	75
RICHARD	Can sick men play so nicely with their names?	
GAUNT	No, misery makes sport to mock itself. Since thou dost seek to kill my name in me, I mock my name, great king, to flatter thee.	85
RICHARD	Should dying men flatter with those that live?	
GAUNT	No, no, men living flatter those that die.	
RICHARD	Thou, now a-dying, say'st thou flatterest me.	90
GAUNT	O, no! Thou diest, though I the sicker be.	
RICHARD	I am in health, I breathe, and see thee ill.	
GAUNT	Now He that made me knows I see thee ill; Ill in myself to see, and in thee seeing ill. Thy death-bed is no lesser than thy land Wherein thou liest in reputation sick; And thou, too careless patient as thou art, Commit'st thy anointed body to the cure Of those physicians that first wounded thee. A thousand flatterers sit within thy crown, Whose compass is no bigger than thy head; And yet, incaged in so small a verge, The waste is no whit lesser than thy land. O, had thy grandsire with a prophet's eye Seen how his son's son should destroy his sons, From forth thy reach he would have laid thy shame, Deposing thee before thou wert possessed, Which art possessed now to depose thyself. Why, cousin, wert thou regent of the world, It were a shame to let this land by lease; But for thy world enjoying but this land, Is it not more than shame to shame it so? Landlord of England art thou now, not king.	95 100 105 110

GAUNT	Gaunt hubený jak lunt! Tos řekl dobře. Jsem starý, hubený a jsem jak lunt. Žal v sobě krmím a sám držím půst, a Gaunt, jenž nejí, ten je jako lunt. Nad Anglií jsem dlouho bděl a bděním se hubne, proto Gaunt je jako lunt. Rodiče sytí radost z jejich dětí. Tu nemám – syna jsi mi vyhnal pryč – a pro ten půst je starý Gaunt jak lunt. Až Gaunta jako lunt pohltí hrob, z Gaunta jak lunt hrob zhltně jen pár kostí.	75
RICHARD	Chorý, a jak si hraje se slovy!	
GAUNT	To si má bída se mnou zahrává. Když ty mé jméno hodláš zahubit, střílím si z něj a tím ti lichotím.	85
RICHARD	Umírající živým lichotí?	
GAUNT	Ne, živý tomu umírajícímu.	
RICHARD	Ty umíráš a řeks, že lichotíš mně.	90
GAUNT	Ne! Ty umíráš, i když já jsem chorý.	
RICHARD	Já, zdravý, vidím, jak jsi na tom zle.	
GAUNT	Bůh ví, že ty jsi na tom ještě hůř, a nejhorší je na tom, že to nevíš. Smrtelným lůžkem je ti tvoje zem a každý ví, že už máš namále, ale ty, bezstarostný pacient, své pomazané tělo dáváš v plen felčarům, kteří nemoc způsobili. Tisíce lichotníků pouštíš si pod zlatou pokrývku královské hlavy a ti v tom malém kroužku napáchají škodu, jež znehodnotí celou zem. Kdyby tvůj děd byl schopen věstit, že syn jeho syna zničí jeho syny, byl by tě uchránil před pohromou. Nedovolil by, aby Anglii vládl ten, kdo sám sebe neovládá. Synovče, i kdybys byl pánem světa, byla by hanba prodávat svou zem, ale že je tvým světem jen ta zem, takhle ji hanobit je hanebnost. Jsi kramář Anglie, ne její král.	95 100 105 110

	Thy state of law is bondslave to the law; And thou –	
RICHARD	A lunatic lean-witted fool, Presuming on an ague's privilege, Darest with thy frozen admonition Make pale our cheek, chasing the royal blood With fury from his native residence. Now, by my seat's right royal majesty, Wert thou not brother to great Edward's son, This tongue that runs so roundly in thy head Should run thy head from thy unreverent shoulders.	115 120
GAUNT	O, spare me not, my brother Edward's son, For that I was his father Edward's son; That blood already, like the pelican, Hast thou tapped out and drunkenly caroused. My brother Gloucester, plain well-meaning soul – Whom fair befall in heaven 'mongst happy souls! – May be a precedent and witness good That thou respect'st not spilling Edward's blood. Join with the present sickness that I have; And thy unkindness be like crooked age, To crop at once a too long withered flower. Live in thy shame, but die not shame with thee! These words hereafter thy tormentors be! Convey me to my bed, then to my grave. Love they to live that love and honour have.	125 130 135
	<i>Exit, borne off by his attendants.</i>	
RICHARD	And let them die that age and sullens have; For both hast thou, and both become the grave.	140
YORK	I do beseech your majesty, impute his words To wayward sickliness and age in him. He loves you, on my life, and holds you dear As Harry Duke of Herford, were he here.	
RICHARD	Right, you say true: as Herford's love, so his; As theirs, so mine; and all be as it is.	145
	<i>Enter Northumberland.</i>	
NORTHUMB.	My liege, old Gaunt commends him to your majesty.	
RICHARD	What says he?	
NORTHUMB.	Nay, nothing; all is said His tongue is now a stringless instrument; Words, life and all, old Lancaster hath spent.	150

	Tvé zákony jsou protizákonné, ale ty –	
RICHARD	Šílenče s vyhládlým mozkiem, myslíš si, že ti nemoc dává právo tak chorobně tu na nás láteřit, až zlost a vztek nám z tváří vyháňá královskou krev a pobledli jsme z toho. Při moci krále, kdybys nebyl bratr syna velkého krále Edwarda, za tyhle urážlivé řeči bych ti usekl jazyk společně s tvou hlavou.	115 120
GAUNT	Ó, nehleď, synu Edwardova syna, na to, že jsem i já Edwardův syn. Svou krev jsi prolil a jak pelikán ses vlastní rodnou krví opájel. Můj bratr Gloster, duše předobrá, která teď pokojně si hová v nebi, je důkazem a svědkem toho, že neváháš prolít Edwardovu krev. Spoj se s mou chorobou a doraz mě. Svou zlobou nabroušenou jako kosa setni už konečně ten uschlý květ. Tvá hanba bude žít i po tvé smrti. Nedopřeje ti klidné spočinutí! Jdu spát na lože, pak mě vraťte zemi. Na tomhle světě žít už nechce se mi.	125 130 135
	<i>Odejde odváděn sloužícími.</i>	
RICHARD	Ať umírá stáří a mrzutost! Jdi na hřbitov. Žluči i let máš dost.	140
YORK	Prosím vás, Sire, nezlobte se na něj. Mluví z něj nemoc a mrzuté stáří. Však má vás rád. A jak! To dobře vím. Moh by to potvrdit i jeho syn.	
RICHARD	Mají mě rádi. Oba. Ale jak! To vím zas já. Mám je rád zrovna tak.	145
	<i>Vystoupí Northumberland.</i>	
NORTHUMB.	Starý Gaunt, Sire, se vám poroučí.	
RICHARD	A říká něco?	
NORTHUMB.	Ne, už domluvil. Jazyk už nemá, co by více řekl, když život vyhlásil mu úpadek.	150

YORK	Be York the next that must be bankrupt so! Though death be poor, it ends a mortal woe.	
RICHARD	The ripest fruit first falls, and so doth he; His time is spent, our pilgrimage must be. So much for that. Now for our Irish wars. We must supplant those rough rug-headed kerns, Which live like venom where no venom else But only they have privilege to live. And for these great affairs do ask some charge, Towards our assistance we do seize to us The plate, coin, revenues and moveables, Whereof our uncle Gaunt did stand possessed.	155 160
YORK	How long shall I be patient? Ah, how long Shall tender duty make me suffer wrong? Not Gloucester's death, nor Herford's banishment Not Gaunt's rebukes, nor England's private wrongs, Nor the prevention of poor Bolingbroke About his marriage, nor my own disgrace, Have ever made me sour my patient cheek, Or bend one wrinkle on my sovereign's face. I am the last of noble Edward's sons, Of whom thy father, Prince of Wales, was first. In war was never lion raged more fierce, In peace was never gentle lamb more mild, Than was that young and princely gentleman. His face thou hast, for even so looked he, Accomplished with the number of thy hours; But when he frowned, it was against the French And not against his friends; his noble hand Did win what he did spend and spent not that Which his triumphant father's hand had won; His hands were guilty of no kindred blood, But bloody with the enemies of his kin. O Richard! York is too far gone with grief, Or else he never would compare between.	165 170 175 180 185
RICHARD	Why, uncle, what's the matter?	
YORK	O my liege, Pardon me, if you please; if not, I, pleased Not to be pardoned, am content withal. Seek you to seize and gripe into your hands The royalties and rights of banished Herford? Is not Gaunt dead, and doth not Herford live?	190

YORK	Na Yorka nyní stejný bankrot čeká! Smrt vysvobozením je pro člověka.	
RICHARD	Přezrálý plod dřív padá. On byl zralý. Skončil svůj čas, my cestu započali. Tolik o něm. Teď k irské výpravě. Musíme zkřísnout tu ježatou sběř, ten plevel, který zamořuje zemi, že v ní nic jiného už neroste. Tak velká věc je ale nákladná. A proto v státním zájmu zabavujem peníze, stříbro, důchody a vše cenné, co tady zanechal strýc Gaunt.	155 160
YORK	Mám mlčet? Neříct na ty křivdy dost? Tak bezmezná je moje oddanost? Glostrovu smrt, vyhnání Jindřicha, urážky Gaunta, plundrování země, příkaz, že Bolingbroke si nesměl vzít francouzskou ženu, svoje ponížení, to vše jsem snášel bez mrknutí oka, jen abych nepopudil vladaře. Jsem poslední ze synů Edwardových, z nichž nejstarší byl welšský princ, tvůj otec. Ve válkách býval zuřivý jak lev a v míru mírný jako beránek. Byl po všech stránkách dokonale rytíř. Máš jeho tvář, vypadal jako ty, když byl v tvém věku, ale když se mračil, potom se mračil jenom na Francouze, ne na své blízké. Ten, co utratil, zas získal zpět a nerozhazoval, co nahromadil jeho slavný otec. Nepošpinil si ruce vlastní krví, na rukou měl jen krev svých nepřátel. Ach, Richarde! Jen čiré zoufalství mě nutí porovnávat tebe s ním.	165 170 175 180 185
RICHARD	Strýčku, no tak. O co ti jde?	
YORK	Můj králi, raďte mi odpustit, a pokud ne, já obejdu se bez odpuštění. To chcete vyhnanému Jindřichovi vzít všechna práva, všechnen majetek? Není Gaunt mrtev? Není Herford živ?	190

	Was not Gaunt just, and is not Harry true? Did not the one deserve to have an heir? Is not his heir a well-deserving son? Take Herford's rights away, and take from Time His charters and his customary rights; Let not tomorrow then ensue today; Be not thyself; for how art thou a king But by fair sequence and succession? Now, afore God – God forbid I say true! – If you do wrongfully seize Herford's rights, Call in the letters patent that he hath By his attorneys-general to sue His livery, and deny his offered homage, You pluck a thousand dangers on your head, You lose a thousand well-disposed hearts And prick my tender patience, to those thoughts Which honour and allegiance cannot think.	195
RICHARD	Think what you will, we seize into our hands His plate, his goods, his money and his lands.	210
YORK	I'll not be by the while. My liege, farewell. What will ensue hereof, there's none can tell; But by bad courses may be understood That their events can never fall out good. <i>Exit.</i>	
RICHARD	Go, Bushy, to the Earl of Wiltshire straight. Bid him repair to us to Ely House To see this business. Tomorrow next We will for Ireland; and 'tis time, I trow. And we create, in absence of ourself, Our uncle York lord governor of England; For he is just and always loved us well. Come on, our queen. Tomorrow must we part; Be merry, for our time of stay is short <i>Flourish. Exeunt King Richard II, Queen, Duke of Aumerle, Bushy, Green a Bagot.</i>	215 220
NORTHUMB.	Well, lords, the Duke of Lancaster is dead.	
ROSS	And living too; for now his son is duke.	225
WILLOUGHBY	Barely in title, not in revenue.	
NORTHUMB.	Richly in both, if justice had her right.	
ROSS	My heart is great; but it must break with silence, Ere't be disburdened with a liberal tongue.	

	Nebyl Gaunt čestný, Jindřich poslušný? Nezaslouží si otec dědice, když dědicem je jeho řádný syn? Když mu to právo upřeš, zrušíš řád a pravidla, co řídí tenhle svět. Po dnešku má být zítřek. Když to popřeš, popřeš sám sebe! Kdyby nebylo následnictví, pak ty bys nebyl král. Chraň Bůh, aby to takhle dopadlo! Jestliže vezmeš Jindřichovi práva, odejmeš jeho lidem plné moci pro případ dědického řízení a zřekneš se ho, potom na svou hlavu přivoláváš tisíce nebezpečí. Tisíce věrných srdcí ztratíš. Mne přivedeš k myšlenkám, jimž se má čest a oddanost dost úpěnlivě brání.	195
RICHARD	Mysli si, co chceš. Všechno, co měl, ale je teď, i s pozemky, majetkem krále.	210
YORK	U toho nechci být. Loučím se, pane. Jen Pánbůh ví, co se s mou zemí stane. Kdo ale jednou sejde z dobré cesty, po křivých stezkách stěží dojde štěstí. <i>Odejde.</i>	
RICHARD	Jdi, Bushy, za hrabětem z Wiltshiru, ať přijde sem do Lancastrova domu a všechno sepíše. My odjedem už zítra do Irska. Čas na nás tlačí. V mé nepřítomnosti tu v Anglii povládne jako regent strýček York. Je poctivý a nás měl vždycky rád. <i>(Ke Královně)</i> Zbývá nám už jen noc. Buď veselá, přece bys ten čas neprobeřela. <i>Fanfára. Odejdou král Richard II., Královna, Vévoda z Aumerlu, Bushy, Green a Bagot.</i>	215 220
NORTHUMB.	Vévoda Lancaster je mrtev, páni.	
ROSS	Žije. Vévodou z Lancastru je syn.	225
WILLOUGHBY	Titul má, ale to je asi vše.	
NORTHUMB.	Všechno by měl, kdyby tu žilo právo.	
ROSS	Srdce mi puká, ale musím mlčet. Kéž bych si mohl slovy ulevit!	

NORTHUMB.	Nay, speak thy mind; and let him ne'er speak more That speaks thy words again to do thee harm!	230
WILLOUGHBY	Tends that thou wouldst speak to the Duke of Herford? If it be so, out with it boldly, man; Quick is mine ear to hear of good towards him.	
ROSS	No good at all that I can do for him; Unless you call it good to pity him, Bereft and gelded of his patrimony.	235
NORTHUMB.	Now, afore God, 'tis shame such wrongs are borne In him, a royal prince, and many more Of noble blood in this declining land. The king is not himself, but basely led By flatterers; and what they will inform, Merely in hate, 'gainst any of us all, That will the king severely prosecute 'Gainst us, our lives, our children, and our heirs.	240 245
ROSS	The commons hath he pilled with grievous taxes, And quite lost their hearts. The nobles hath he fined For ancient quarrels, and quite lost their hearts.	
WILLOUGHBY	And daily new exactions are devised, As blanks, benevolences, and I wot not what. But what, o' God's name, doth become of this?	250
NORTHUMB.	Wars have not wasted it, for warred he hath not, But basely yielded upon compromise That which his noble ancestors achieved with blows. More hath he spent in peace than they in wars.	255
ROSS	The Earl of Wiltshire hath the realm in farm.	
WILLOUGHBY	The king's grown bankrupt, like a broken man.	
NORTHUMB.	Reproach and dissolution hangeth over him.	
ROSS	He hath not money for these Irish wars, His burthenous taxations notwithstanding, But by the robbing of the banished duke.	260
NORTHUMB.	His noble kinsman! Most degenerate king! But, lords, we hear this fearful tempest sing, Yet see no shelter to avoid the storm; We see the wind sit sore upon our sails, And yet we strike not, but securely perish.	265
ROSS	We see the very wreck that we must suffer; And unavoided is the danger now, For suffering so the causes of our wreck.	

NORTHUMB.	Jen klidně mluv, a jestli někdo někde řekne, cos řek, pak navždy domluvil!	230
WILLOUGHBY	Chceš mluvit o Jindřichu z Herfordu? Jen směle do toho. Cokoli o něm dobrého řekneš, mě to potěší.	
ROSS	Radši bych pro něj dobré věci dělal. Teď ho jen lituju, jak špatně skončil, okraden o dědictví, o všechno.	235
NORTHUMB.	Bůh ale vidí, jaké strašné hanbě je královský princ vystaven, i jiní páni, v té naší zplundrované zemi. Král ztratil soudnost. Nechává se klamat lichotníky, co z nenávisti k nám nás u něj pro nic za nic očerňují. A král pak brojí proti nám a naše životy, děti, statky ohrožuje.	240 245
ROSS	Z lidí teď ždímá hrozitánské daně, a ti ho nenávidí. Šlechtice pokutuje, a ti ho nenávidí.	
WILLOUGHBY	Denně si vymýšlí, jak víc nás škubat. Úpisy, dluhopisy a tak dále. Snad jenom Bůh ví, kam to všechno jde!	250
NORTHUMB.	Do válek sotva. Doted' neválčil. Sjednával jen potupná příměří. Co jeho předkové získali bojem, dokázal on sám v míru rozházet.	255
ROSS	Hrabě Wiltshire dal zemi do zástavy.	
WILLOUGHBY	Král zbankrotoval. Už je na mizině.	
NORTHUMB.	Každý je zklamaný a roztrpčený.	
ROSS	Na irskou válku neměl peníze, a že nevydřel v daních, kolik chtěl, okradl vyhnaného vévodu.	260
NORTHUMB.	Vlastního bratrance! Král, a tak klesnout! Slyšíme, že se blíží strašná bouřka, a přece nehledáme přístřeší. Vítř už plachty cupuje a my nic neděláme, plujem smrti vstříc.	265
ROSS	Jen díváme se na to, jak jdem ke dnu. Ta záhuba je jistá, protože strpení máme s naším utrpením.	

NORTHUMB.	Not so; even through the hollow eyes of death I spy life peering; but I dare not say How near the tidings of our comfort is.	270
WILLOUGHBY	Nay, let us share thy thoughts, as thou dost ours.	
ROSS	Be confident to speak, Northumberland. We three are but thyself; and, speaking so, Thy words are but as thoughts; therefore, be bold.	275
NORTHUMB.	Then thus: I have from Port le Blanc, a bay In Brittany, received intelligence That Harry Duke of Herford, Rainold Lord Cobham, The son of Richard Earl of Arundel, That late broke from the Duke of Exeter, His brother, Archbishop late of Canterbury, Sir Thomas Erpingham, Sir John Ramston, Sir John Norbery, Sir Robert Waterton and Francis Quoint, All these well furnished by the Duke of Bretagne With eight tall ships, three thousand men of war, Are making hither with all due expedience And shortly mean to touch our northern shore. Perhaps they had ere this, but that they stay The first departing of the king for Ireland. If then we shall shake off our slavish yoke, Imp out our drooping country's broken wing, Redeem from broking pawn the blemished crown, Wipe off the dust that hides our sceptre's gilt And make high majesty look like itself, Away with me in post to Ravenspurgh; But if you faint, as fearing to do so, Stay and be secret, and myself will go.	280 285 290 295
ROSS	To horse, to horse! Urge doubts to them that fear.	
WILLOUGHBY	Hold out my horse, and I will first be there. <i>Exeunt.</i>	300

NORTHUMB.	Ne, ne! I z dutých důlků smrti vidím vyhlížet život. Ale těžko říct, kdy můžeme se dočkat útěchy.	270
WILLOUGHBY	Řekni, co víš, a nenapínej nás.	
ROSS	Mluv bez obav, Northumberlande. My tři smýšlíme stejně, takže pro nás jsou slova němé myšlenky. Tak mluv.	275
NORTHUMB.	Tak dobře. Slyšel jsem, že z Port le Blanc v Bretani Jindřich z Herfordu, lord Cobham, hrabě z Arundelu, syn hraběte Richarda, který zběhl nedávno od vévody z Exetru, jeho bratr, někdejší arcibiskup canterburský, pan Thomas Erpingham i pan John Ramston, pánové John Norbery, Robert Waterton a Francis Quoint s podporou bretaňského vévody se v osmi lodích s třemi tisíci muži přes moře blíží k nám a brzy by měli doplout k severnímu břehu. Možná by tu už byli, chtěli jen vyčkat, než král odjede do Irska. Chceme-li vyvléknout se z okovů, napřímit záda v porobené zemi, korunu vzít zpět od vetešníka a setřít prach z pohaněného žezla, aby zas majestát byl v plném lesku, pojedme všichni do Ravenspurghu. Však váháte-li kvůli obavám, pomlčte o tom, pojedu tam sám.	280 285 290 295
ROSS	Jedem! Kdo váhá, patří k zbabělcům!	
WILLOUGHBY	Budu tam první, nepadne-li kuň. <i>Odejdou.</i>	300

SCENE 2.
THE PALACE.

Enter Queen, Bushy, and Bagot.

BUSHY	Madam, your majesty is too much sad. You promised, when you parted with the king, To lay aside life-harming heaviness And entertain a cheerful disposition.	
QUEEN	To please the king I did; to please myself I cannot do it; yet I know no cause Why I should welcome such a guest as grief, Save bidding farewell to so sweet a guest As my sweet Richard. Yet again, methinks, Some unborn sorrow, ripe in fortune's womb, Is coming towards me, and my inward soul With nothing trembles. At some thing it grieves, More than with parting from my lord the king.	5 10
BUSHY	Each substance of a grief hath twenty shadows, Which shows like grief itself, but is not so; For sorrow's eye, glazed with blinding tears, Divides one thing entire to many objects; Like perspectives, which rightly gazed upon Show nothing but confusion, eyed awry Distinguish form. So your sweet majesty, Looking awry upon your lord's departure, Find shapes of grief, more than himself, to wail; Which, looked on as it is, is nought but shadows Of what it is not. Then, thrice-gracious queen, More than your lord's departure weep not: more's not seen;	15 20
	Or if it be, 'tis with false sorrow's eye, Which for things true weeps things imaginary.	
QUEEN	It may be so; but yet my inward soul Persuades me it is otherwise. Howe'er it be, I cannot but be sad; so heavy sad As, though on thinking on no thought I think, Makes me with heavy nothing faint and shrink.	30
BUSHY	'Tis nothing but conceit, my gracious lady.	
QUEEN	'Tis nothing less: conceit is still derived From some forefather grief; mine is not so, For nothing had begot my something grief; Or something hath the nothing that I grieve.	35

SCÉNA 2.
V PALÁCI.

Vystoupí Královna, Bushy a Bagot.

BUSHY	Madam, jste smutná více, než je zdrávo. Při loučení jste králi slíbila, že nebudete klesat na mysl a neztratíte dobrou náladu.	
KRÁLOVNA	Před ním jsem smutek přemáhala. Bez něj ho nepřemůžu. Nemám jiný důvod si v domě držet nezvaného hosta, svůj žal, než pouze ten, že drahý manžel dům opustil. A přece zdá se mi, že Štěstěna mi nese trápení doposud nezrozené, a to nic, co ještě není, sužuje mě víc než to, že manžel tady není se mnou.	5 10
BUSHY	Žal vrhá stíny na vše, až se zdá, že vše je temné. Je to však jen zdání. Oči zalité pláčem vidí svět jak spoustu střípků, chaos beze smyslu, když ale díváme se koutkem oka, změníme perspektivu, hned se obraz vyjasní. Veličenstvo, hleďte jinak na odjezd krále, a hned poznáte, že víc vás trápí zdání trápení než opravdový žal, a nebudete pak dělat něco z ničeho. Váš žal není nic víc,	15 20
	než že tu není král. Ten žal je skutečný, a žádný jiný. To ostatní jsou pouze jeho stíny.	25
KRÁLOVNA	Snad ano. Přesto vnitřní hlas mi říká, že je to jinak. V každém případě jiná než smutná nebudu. I když mám plnou hlavu toho, co nic není, to nic mě ničí, trápí k zešílení.	30
BUSHY	Jsou to jen plané strachy, královno.	
KRÁLOVNA	I planý strach má v sobě představu skutečné hrůzy. Já ji nepoznala, tak sama nevím, čeho bych se bála. To neznámé však ve mně vzbouzí strach	35

	'Tis in reversion that I do possess; But what it is, that is not yet known; what I cannot name; 'tis nameless woe, I wot.	40
	<i>Enter Green.</i>	
GREEN	God save your majesty! And well met, gentlemen. I hope the king is not yet shipped for Ireland.	
QUEEN	Why hopest thou so? 'Tis better hope he is; For his designs crave haste, his haste good hope. Then wherefore dost thou hope he is not shipped?	45
GREEN	That he, our hope, might have retired his power, And driven into despair an enemy's hope, Who strongly hath set footing in this land. The banished Bolingbroke repeals himself, And with uplifted arms is safe arrived At Ravenspurgh.	50
QUEEN	Now God in heaven forbid!	
GREEN	Ah, madam, 'tis too true. And that is worse, The Lord Northumberland, his son young Harry Percy, The Lords of Ross, Beaumont, and Willoughby, With all their powerful friends, are fled to him.	55
BUSHY	Why have you not proclaimed Northumberland And all the rest revolted faction traitors?	
GREEN	We have. Whereupon the Earl of Worcester Hath broke his staff, resigned his stewardship, And all the household servants fled with him To Bolingbroke.	60
QUEEN	So, Green, thou art the midwife to my woe, And Bolingbroke my sorrow's dismal heir. Now hath my soul brought forth her prodigy, And I, a gasping new-delivered mother, Have woe to woe, sorrow to sorrow joined.	65
BUSHY	Despair not, madam.	
QUEEN	Who shall hinder me? I will despair, and be at enmity With cozening hope. He is a flatterer, A parasite, a keeper back of death, Who gently would dissolve the bands of life, Which false hope lingers in extremity.	70
	<i>Enter Duke of York.</i>	
GREEN	Here comes the Duke of York.	

	tím horší, že je pouze v představách. Chci vědět, co zlé je mi přisouzeno, abych mohla dát svému strachu jméno.	40
	<i>Vystoupí Green.</i>	
GREEN	Bůh královnu chraň! Dobrý den, pánové. Král ještě neodjel do Irska, doufám.	
KRÁLOVNA	Doufáš, že neodjel? To doufáš špatně. Král doufal, že co nejdřív stihne odjet. Proč doufáš ty, že ještě neodjel?	45
GREEN	Byla by naděje, že dokáže překazit naděje nepříteli, jenž naši zemi právě přepadl. Vyhnaný Jindřich Bolingbroke se vrátil a bezpečně se s vojskem vylodil u Ravenspurghu.	50
KRÁLOVNA	Bože chraň, to ne!	
GREEN	Ba, je to pravda, madam. A co huř, Northumberland, jeho syn Harry Percy, pánové Ross, Beaumont a Willoughby i další páni k němu přeběhli.	55
BUSHY	Tys neprohlásil Northumberlanda a další zběhy za velezrádce?	
GREEN	Prohlásil. A hned nato hrabě Worcester zlomil svou berlu, vzdal se úřadu a společně s dalšími služebníky z králova domu utek k Jindřichovi.	60
KRÁLOVNA	Strach, který ve mně zrál, je porozen a dostal jméno Jindřich Bolingbroke. Z nitra mé duše přišel na svět netvor a já, rodička, na žal vrším žal a přebízím svou bolest bolestí.	65
BUSHY	Ne, nezoufejte, madam.	
KRÁLOVNA	A proč ne? Jen zoufalstvím se můžu ubránit falešné naději, jež se mě drží jak parazit a nedovolí smrti přijít a konečně mě vysvobodit z pout živoření, jež už není k žití.	70
	<i>Vystoupí Vévoda z Yorku.</i>	
GREEN	Přichází vévoda z Yorku.	

QUEEN	With signs of war about his aged neck. O, full of careful business are his looks! Uncle, for God's sake, speak comfortable words.	75
YORK	Should I do so, I should belie my thoughts. Comfort's in heaven; and we are on the earth, Where nothing lives but crosses, cares and grief. Your husband, he is gone to save far off, Whilst others come to make him lose at home. Here am I left to underprop his land, Who, weak with age, cannot support myself. Now comes the sick hour that his surfeit made; Now shall he try his friends that flattered him.	80 85
	<i>Enter a Servant.</i>	
SERVANT	My lord, your son was gone before I came.	
YORK	He was? Why, so! Go all which way it will! The nobles they are fled, the commons they are cold, And will, I fear, revolt on Herford's side. Sirrah, get thee to Plashy, to my sister Gloucester; Bid her send me presently a thousand pound. Hold, take my ring.	90
SERVANT	My lord, I had forgot to tell your lordship, Today, as I came by, I called there; But I shall grieve you to report the rest.	95
YORK	What is't, knave?	
SERVANT	An hour before I came, the duchess died.	
YORK	God for his mercy! What a tide of woes Comes rushing on this woeful land at once! I know not what to do. I would to God, So my untruth had not provoked him to it, The king had cut off my head with my brother's. What, are there no posts dispatched for Ireland? How shall we do for money for these wars? Come, sister – cousin, I would say – pray, pardon me. Go, fellow, get thee home, provide some carts And bring away the armour that is there.	100
	<i>Exit Servant.</i>	
	Gentlemen, will you go muster men? If I know how or which way to order these affairs Thus thrust disorderly into my hands, Never believe me. Both are my kinsmen. The one is my sovereign, whom both my oath	110

KRÁLOVNA	Má kolem krku odznak válečníka a tváří se tak ustaraně. Strýčku, mluvte a utěšte mě svými slovy.	75
YORK	Kéž bych tak mohl! Ale to bych lhal. Útěchu najdem v nebi, ne zde dole. Tady jsou samé strasti, starosti. Tvůj manžel odjel hasit požár venku, a jiní mu teď zapalují dům. Mně, starému, jenž sotva postará se o sebe, nechal na starost svou zem. To bude pro něj vystřízlivění. Ukáže se, jaké má přátele.	80 85
	<i>Vystoupí Sloužící.</i>	
SLOUŽÍCÍ	Pane, váš syn už z domu odešel.	
YORK	Odešel? Kam? Každý si jde, kam chce! Šlechta se ztrácí. Lidé ochladli. Mám strach, že přidají se k Herfordovi. (<i>Ke Sloužícímu</i>) Jeď do Plashy za mojí švagrovou. Řekni jí, ať mi pošle tisíc liber. Počkej, prokaž se tímhle prstenem.	90
SLOUŽÍCÍ	Zapomněl jsem vám, pane, říct, že jsem se dnes cestou u ní zastavil. Mám strach, že vás má zpráva velmi zarmoutí.	95
YORK	O co jde, chlape?	
SLOUŽÍCÍ	Hodinu přede mnou k ní přišla smrt.	
YORK	Proboha! Rána za ranou se sype na naši zbědovanou zemi! Nevím, co teď mám dělat. Škoda že má slova nepopudila krále k tomu, aby mi usek hlavu jako bratrovi. Do Irska ještě nikdo neodjel? Z čeho mám platit válku? Švagrová – promiň, chtěl jsem říct neteři –, pojď se mnou. A ty jdi ke mně domů. Sežeň vozy a nalož všechny zbraně, co tam najdeš.	100 105
	<i>Odejde Sloužící.</i>	
	Svoláte, páni, svůj lid do zbraně? Kdybych vám řekl, že vím, co si počít s tím nenadálým zmatkem, nevěřte mi. Oba jsou přece moji příbuzní. Prvnímu, králi, dal jsem svatý slib,	110

- And duty bids defend; the other again
Is my kinsman, whom the king hath wronged,
Whom conscience and my kindred bids to right. 115
Well, somewhat we must do. Come, cousin,
I'll dispose of you. Gentlemen, go, muster up your men,
And meet me presently at Berkeley.
I should to Plashy too;
But time will not permit. All is uneven, 120
And every thing is left at six and seven.
Exeunt Duke of York and Queen.
- BUSHY The wind sits fair for news to go to Ireland,
But none returns. For us to levy power
Proportionable to the enemy
Is all impossible. 125
- GREEN Besides, our nearness to the king in love
Is near the hate of those love not the king.
- BAGOT And that's the wavering commons: for their love
Lies in their purses, and whoso empties them
By so much fills their hearts with deadly hate. 130
- BUSHY Wherein the king stands generally condemned.
- BAGOT If judgement lie in them, then so do we,
Because we ever have been near the king.
- GREEN Well, I will for refuge straight to Bristol castle.
The Earl of Wiltshire is already there. 135
- BUSHY Thither will I with you; for little office
The hateful commons will perform for us,
Except like curs to tear us all to pieces.
Will you go along with us?
- BAGOT No; I will to Ireland to his majesty. 140
Farewell. If heart's presages be not vain,
We three here art that ne'er shall meet again.
- BUSHY That's as York thrives to beat back Bolingbroke.
- GREEN Alas, poor duke! The task he undertakes
Is numbering sands and drinking oceans dry. 145
Where one on his side fights, thousands will fly.
Farewell at once, for once, for all, and ever.
- BUSHY Well, we may meet again.
- BAGOT I fear me, never.
Exeunt.

- že budu ho vždy chránit. Druhý je
můj synovec, a král mu ublížil,
takže mi velí svědomí mu pomoci. 115
Musíme něco dělat! Pojdme, děvče.
Já tě v tom nenechám. Zverbujtě, páni,
všechny, co máte, a pak přijedte
na Berkeley. Měl bych taky do Plashy.
Ne, na to není čas. Ach, to jsou zmatky. 120
Kéž by se dalo všechno zas vzít zpátky!
Odejdou Vévoda z Yorku a Královna.
- BUSHY Pro cestu do Irska je dobrý vítr,
nazpátek ale ne. Shromáždit vojsko,
co by se silou mohlo měřit s nimi,
je nemožné. 125
- GREEN Za to, že král nás míval tolik rád,
nás nepřátelé krále nenávidí.
- BAGOT Láska lidu je vrtkavá a lidé
ji nosí v kapse. Kdo jim z kapsy bere,
ten naplňuje jejich srdce zlobou. 130
- BUSHY Taky už krále všichni odepsali.
- BAGOT A další na řadě budeme my,
protože my jsme byli králi nejbliž.
- GREEN Odjedu ihned na Bristolský hrad.
Prý už tam je i hrabě z Wiltshiru. 135
- BUSHY Pojedu s tebou. Od té vzteklé chátry
můžeme čekat jedině. Ti psi
nás rádi roztrhají na kusy.
Vy pojedete s námi?
- BAGOT Ne. Odjedu do Irska za králem. 140
Sbohem. Jestli mě srdce neklame,
sotva se my tři ještě setkáme.
- BUSHY Leda by York porazil Bolingbroka.
- GREEN Chudák vévoda! To by spíše zvládl
spočítat zrnka písku na poušti. 145
Zůstane sám. Každý ho opouští.
Sbohem, nyní a navždy. Sbohem, páni.
- BUSHY Třeba se ještě sejdem.
- BAGOT Marné přání.
Odejdou.

SCENE 3.
WILDS IN GLOUCESTERSHIRE.

Enter Henry Bolingbroke and Northumberland, with forces.

- HENRY How far is it, my lord, to Berkeley now?
- NORTHUMB. Believe me, noble lord,
I am a stranger here in Gloucestershire.
These high wild hills and rough uneven ways
Draws out our miles, and makes them wearisome, 5
And yet your fair discourse hath been as sugar,
Making the hard way sweet and delectable.
But I bethink me what a weary way
From Ravenspurgh to Cotswold will be found
In Ross and Willoughby, wanting your company, 10
Which, I protest, hath very much beguiled
The tediousness and process of my travel.
But theirs is sweetened with the hope to have
The present benefit which I possess;
And hope to joy is little less in joy 15
Than hope enjoyed. By this the weary lords
Shall make their way seem short, as mine hath done
By sight of what I have, your noble company.
- HENRY Of much less value is my company
Than your good words. But who comes here? 20
- Enter Harry Percy.*
- NORTHUMB. It is my son, young Harry Percy,
Sent from my brother Worcester, whencesoever.
Harry, how fares your uncle?
- PERCY I had thought, my lord, to have learned his health of you.
- NORTHUMB. Why, is he not with the queen? 25
- PERCY No, my good Lord; he hath forsook the court,
Broken his staff of office and dispersed
The household of the king.
- NORTHUMB. What was his reason?
He was not so resolved when last we spake together.
- PERCY Because your lordship was proclaimed traitor. 30
But he, my lord, is gone to Ravenspurgh,
To offer service to the Duke of Herford,
And sent me over by Berkeley, to discover
What power the Duke of York had levied there;
Then with directions to repair to Ravenspurgh. 35

SCÉNA 3.
V KRAJINĚ GLOSTERSKÉHO HRABSTVÍ.

Vystoupí Jindřich Bolingbroke a Northumberland s vojskem.

- JINDŘICH Berkeleyský hrad je ještě daleko?
- NORTHUMB. Můj vzácný pane, přiznám se vám, že
krajinu tady v Glostru vůbec neznám.
V těch strmých kopcích po nesjízdných stezkách
se jede pomalu a obtížně, 5
a přece mi to při hovoru s vámi
moc příjemné a rychle uběhlo.
Myslím si, že se Ross a Willoughby
z Ravenspurghu do Cotswoldu dost těžko
probíjejí, když nemají to štěstí 10
jet s vámi jako já. Únavná pouť
díky vám byla pro mě radostí.
Je ale může těšit naděje,
že brzy na tom budou podobně.
Těšit se na něco je skoro stejné 15
potěšení jako to zažít, takže
jim cestu krátí vědomí, že brzy
budou jak já ve vaší společnosti.
- JINDŘICH Má společnost je mnohem méně vzácná
než vaše milá řeč. Kdo to sem jde? 20
- Vystoupí Harry Percy.*
- NORTHUMB. Harry Percy, můj syn. Nejspíš ho poslal
za mnou můj bratr Worcester. Pověz, Harry,
jak se má strýček?
- PERCY Nevím, otče. To jsem chtěl slyšet od vás.
- NORTHUMB. On není s královnou? 25
- PERCY Ale kdepak. Už není u dvora.
Zlomil svou berlu, zřek se úřadu
a lidi ode dvora propustil.
- NORTHUMB. A proč?
Minule byl jiného mínění.
- PERCY Tehdy vám ještě neříkali zrádce. 30
Odjel do Ravenspurghu nabídnout
své služby vévodovi z Herfordu,
a mě poslal na Berkeley, abych zjistil,
jak velké vojsko má na hradě York,
a pak s tou zprávou mám jet zase za ním. 35

NORTHUMB.	Have you forgot the Duke of Herford, boy?	
PERCY	No, my good lord, for that is not forgot Which ne'er I did remember. To my knowledge, I never in my life did look on him.	
NORTHUMB.	Then learn to know him now; this is the duke.	40
PERCY	My gracious lord, I tender you my service, Such as it is, being tender, raw and young. Which elder days shall ripen and confirm To more approved service and desert.	
HENRY	I thank thee, gentle Percy; and be sure I count myself in nothing else so happy As in a soul remembering my good friends; And, as my fortune ripens with thy love, It shall be still thy true love's recompense. My heart this covenant makes, my hand thus seals it.	45
NORTHUMB.	How far is it to Berkeley? And what stir Keeps good old York there with his men of war?	50
PERCY	There stands the castle, by yon tuft of trees, Manned with three hundred men, as I have heard; And in it are the Lords of York, Berkeley, and Seymour; None else of name and noble estimate. <i>Enter Lord Ross and Lord Willoughby.</i>	
NORTHUMB.	Here come the Lords of Ross and Willoughby, Bloody with spurring, fiery-red with haste.	
HENRY	Welcome, my lords. I wot your love pursues A banished traitor. All my treasury Is yet but unfelt thanks, which more enriched Shall be your love and labour's recompense.	60
ROSS	Your presence makes us rich, most noble lord.	
WILLOUGHBY	And far surmounts our labour to attain it.	
HENRY	Evermore thanks, the exchequer of the poor; Which, till my infant fortune comes to years, Stands for my bounty. But who comes here? <i>Enter Lord Berkeley.</i>	65
NORTHUMB.	It is my Lord of Berkeley, as I guess.	
BERKELEY	My Lord of Herford, my message is to you.	
HENRY	My lord, my answer is – to Lancaster; And I am come to seek that name in England; And I must find that title in your tongue, Before I make reply to aught you say.	70

NORTHUMB.	Poznal bys vévodu z Herfordu?	
PERCY	Nepoznal, otče. Jak bych ho moh poznat, když jsem ho, aspoň co si pamatuju, v životě neviděl.	
NORTHUMB.	Tak teď ho vidíš. Zde je vévoda.	40
PERCY	Milosti, vezměte mě do služby. Jsem sice mladý, nezkušený, ale určitě časem dozraju a pak vám, doufám, budu více k užitku.	
JINDŘICH	Děkuji, milý Percy. Věř mi, že nic nedělá mi větší radost než mít kolem sebe dobré přátele. A až mi osud dopřeje víc štěstí, líp se ti za tvé služby odměním. Ten slib ze srdce zpečetí má ruka.	45
NORTHUMB.	Jak daleko je Berkeley? A co chystá dobrák York se svou zbrojnou posádkou?	50
PERCY	Hrad je hned tamhle za stromy a v něm na tři sta ozbrojenců, jak jsem slyšel. S Yorkem jsou tam pan Berkeley a pan Seymour. Jinak už nikdo z význačnějších pánů. <i>Vystoupí lord Ross a lord Willoughby.</i>	55
NORTHUMB.	Pánové Ross a Willoughby jsou tady. Krev na ostruhách. Říční ve tváři.	
JINDŘICH	Vítám vás, páni. Co vás přivádí za vyhoštěným zrádcem? Mohu splácet jen pouhým vděkem. Až se vzmužu, pak vám vynahradím vaši náklonnost.	60
ROSS	Největší odměnou jste nám vy sám.	
WILLOUGHBY	Jakou si ani nezasloužíme.	
JINDŘICH	Jsem chudák, mohu uštvřit jen dík. Štědřejší budu, jestli moje štěstí vyroste z dětských bot. Kdo to sem jde? <i>Vystoupí lord Berkeley.</i>	65
NORTHUMB.	To bude lord Berkeley, řekl bych.	
BERKELEY	Vévodo z Herfordu, nesu vám vzkaz.	
JINDŘICH	Mé jméno je vévoda z Lancastru. Pro to jméno si do Anglie jdu. A jestli se mnou chcete hovořit, tak mě tím jménem taky oslovujte.	70

BERKELEY	Mistake me not, my lord; 'tis not my meaning To raze one title of your honour out.	75
	To you, my lord, I come, what lord you will, From the most gracious regent of this land, The Duke of York, to know what pricks you on To take advantage of the absent time And fright our native peace with self-born arms.	80
	<i>Enter Duke of York attended.</i>	
HENRY	I shall not need transport my words by you; Here comes his grace in person. My noble uncle!	
	<i>Kneels.</i>	
YORK	Show me thy humble heart, and not thy knee, Whose duty is deceiveable and false.	
HENRY	My gracious uncle –	85
YORK	Tut, tut! Grace me no grace, nor uncle me no uncle. I am no traitor's uncle; and that word 'grace' In an ungracious mouth is but profane. Why have those banished and forbidden legs Dared once to touch a dust of England's ground? But then more 'why?' – why have they dared to march So many miles upon her peaceful bosom, Frighting her pale-faced villages with war And ostentation of despised arms?	90 95
	Comest thou because the anointed king is hence? Why, foolish boy, the king is left behind, And in my loyal bosom lies his power. Were I but now the lord of such hot youth As when brave Gaunt, thy father, and myself Rescued the Black Prince, that young Mars of men, From forth the ranks of many thousand French, O, then how quickly should this arm of mine. Now prisoner to the palsy, chastise thee And minister correction to thy fault!	100 105
HENRY	My gracious uncle, let me know my fault. On what condition stands it and wherein?	
YORK	Even in condition of the worst degree, In gross rebellion and detested treason. Thou art a banished man, and here art come Before the expiration of thy time, In braving arms against thy sovereign.	110

BERKELEY	Nemyslete si, pane, že bych chtěl vám upírat nějaké tituly.	75
	Ať jste vévoda ten a nebo onen, vévoda z Yorku, regent Anglie, se vás mým prostřednictvím táže, proč jste zneužil nepřítomnosti krále a vojensky přepadl naši zem.	80
	<i>Vystoupí Vévoda z Yorku s doprovodem.</i>	
JINDŘICH	Na vzkazy už tě nepotřebuju. Vévoda je tu osobně. Můj strýčku!	
	<i>Poklekne.</i>	
YORK	Ukaž pokorné srdce, pokrytče, a ne jen, jak ohýbáš kolena.	
JINDŘICH	Můj vzácný strýčku –	85
YORK	Ale, ale! Vzácnost si nech pro strýčka příhodu. Já nejsem strýček zrádců a z tvých úst zní slovo „vzácný“ jak laciný šmejdl. Jak sis moh troubnout nohou vyhnance se vůbec dotknout půdy Anglie? A hlavně proč mírumilovné zemi po prsou mašíruješ sem a tam a děsíš vyplašené vesničany řinčením zbraní, hrozbou válčení? Přišel jsi, protože král tady není? Ty hloupý kluku, tvůj král tady je. V mé věrné hrudi leží jeho moc. Kdybych měl v sobě mladou horkou krev jak tehdy, když jsme s tvým tatínkem Gauntem přesíle Francouzů vyrvali z drápů Černého prince, toho boha války, pak bych tě touhle rukou, která mi vypověděla službu, rovnou ztrestal a napravil tvé velké provinění!	90 95 100 105
JINDŘICH	Můj vzácný strýčku, prosím, řekněte mi, jak, v čem a čím jsem se tak provinil?	
YORK	Tím nejhorším, co vůbec může být: rebelií a hnusnou vlastizradou. Jsi vyhnanec a do země se vracíš předčasně jako vetřelec, jenž zvedá útočné zbraně proti svému králi.	110

But if I could, by Him that gave me life, 155
 I would attach you all and make you stoop
 Unto the sovereign mercy of the king;
 But since I cannot, be it known to you
 I do remain as neuter. So, fare you well;
 Unless you please to enter in the castle 160
 And there repose you for this night.

HENRY An offer, uncle, that we will accept.
 But we must win your grace to go with us
 To Bristol castle, which they say is held
 By Bushy, Bagot and their complices, 165
 The caterpillars of the commonwealth,
 Which I have sworn to weed and pluck away.

YORK It may be I will go with you. But yet I'll pause;
 For I am loath to break our country's laws.
 Nor friends nor foes, to me welcome you are. 170
 Things past redress are now with me past care.

Exeunt.

SCENE 4.

A CAMP IN WALES.

Enter Earl of Salisbury and a Welsh Captain.

CAPTAIN My lord of Salisbury, we have stayed ten days,
 And hardly kept our countrymen together,
 And yet we hear no tidings from the king;
 Therefore we will disperse ourselves. Farewell.

SALISBURY Stay yet another day, thou trusty Welshman. 5
 The king reposes all his confidence in thee.

CAPTAIN 'Tis thought the king is dead; we will not stay.
 The bay-trees in our country are all withered
 And meteors fright the fixed stars of heaven;
 The pale-faced moon looks bloody on the earth 10
 And lean-looked prophets whisper fearful change;
 Rich men look sad and ruffians dance and leap,
 The one in fear to lose what they enjoy,
 The other to enjoy by rage and war.
 These signs forerun the death or fall of kings. 15
 Farewell. Our countrymen are gone and fled,
 As well assured Richard their king is dead.

Exit.

Mít k tomu prostředky, pak přísahám, 155
 že bych vás všechny zavřel do vězení
 a předhodil královi milosti.
 Však že je nemám, vězte tedy, že
 zůstávám neutrální. Budte sbohem.
 Pokud nechcete zajít do hradu 160
 a tuhle noc si tady odpočinout.

JINDŘICH Tu nabídku moc rádi přijímáme.
 Budeme vás však muset přesvědčit,
 abyste s námi zajel na Bristol,
 kde jsou teď Bushy, Bagot a pár dalších 165
 pijavic, co nám vysávají zem.
 Přísahal jsem, že s nimi zatočím.

YORK Snad ano, ale nespěchejte na mě.
 Vždy jsem ctěl zákony své drahé země.
 Jste vítáni, ať jdete v zlém či dobrém. 170
 Nás nezlomíte, stačí, když se ohnem.

Odejdou.

SCÉNA 4.

VOJENSKÉ LEŽENÍ VE WALESU.

Vystoupí Hrabě ze Salisbury a welšský Kapitán.

KAPITÁN Salisbury, už deset dní jsme tady.
 Vší mocí držím vojsko pohromadě,
 od krále ale ani slovo. Proto
 Welšany rozpouštím a loučím se.

SALISBURY Zůstaňte aspoň ještě jeden den. 5
 Král se na vás velice spoléhá.

KAPITÁN Král je prý mrtvý. Nezůstaneme.
 Vavříny v naší zemi povadly
 a meteory děsí noční nebe. 10
 Měsíc se dívá na zem krvavě
 a bledí věštcí věští hrůzné změny.
 Boháči chřádnou, lůza tančí v kole,
 první ze strachu, že o všechno přijdou,
 druhí se těší na vzpoury a boje.
 Ta znamení předcházejí pád králů. 15
 Welšané prchli. Vyděsilo je,
 že Richard, jejich král, už nežije.

Odejde.

SALISBURY Ah, Richard, with the eyes of heavy mind
I see thy glory like a shooting star
Fall to the base earth from the firmament. 20
Thy sun sets weeping in the lowly west,
Witnessing storms to come, woe and unrest.
Thy friends are fled to wait upon thy foes,
And crossly to thy good all fortune goes.
Exit.

SALISBURY Ach, Richarde, mám smutné tušení,
že se jak padající hvězda řítí
tvá sláva z výšky nebe dolů na zem. 20
Tvé slunce klesá za západní horu
a vichřice se zvedá na obzoru.
K nepříteli ti zběhli vojáci,
v neštěstí se tvé štěstí obrací.
Odejde.

WILLIAM
SHAKESPEARE

William
Shakespeare
KING
RICHARD II

KRÁL
RICHARD II.

Z anglického originálu King Richard II přeložil,
poznámkami opatřil a předmluvu napsal Jiří Josek.

Obálku navrhl Aleš Krejča.

Grafická úprava a sazba Jaroslav Hrabě.

Redakce Jana Mertinová.

Vydalo nakladatelství Romeo, Pod Bání 21, 180 00, Praha 8,
jako svou 38. publikaci.

Vytiskl Akcent tiskárna Vimperk, s.r.o.

Vydání první, Praha 2011.

www.nakladatelstvi-romeo.cz
www.jirijosek.com